

DOLENJSKI LIST

KLASILSO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto - Izhaja vsak četrtak - Posamezna številka 15 din - LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; prečljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje - TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici - Komunalni banki v Novem mestu številka 606-70/3-24

Štev. 38 (496)

LETO X.

NOVO MESTO, 24. septembra 1959

UREJUJE uredniški odbor - O UREDNIŠTVA IN UPRAVE: NO POŠTNI predal Novo mesto 33 - Nenaročenih rokopisov in fotografij - De

Jesenske brazde

Plenumi občinskih odborov SZDL so pokazali, kako je treba jemati in obravnavati nov način kmetijske proizvodnje. Jemati ga je treba kompleksno - kot ekonomsko, tehnično in kot družbenopolitično vprašanje. Spoprijeti pa se bo treba s številnimi težavami, kot so pomanjkanje strokovnega kadra in mehanizacije, ponekod tudi delovne sile in s kmetičkim nazadnjastvom, odpraviti pa bo treba tudi slabše zglede nekaterih naših posestev.

Poglejmo kako dosegajo plan jesenske setve nekatere naše zadrage. Kmetijska zadruga Adlešič je sklenila do 12. septembra za 45 ha kooperacijskih pogodb za setev italijanske pšenice - plan je imela 40 ha, kar pomeni, da ga je izpolnila s 112%, čeprav se niso končali s sklepjanjem pogodb. Na njihovem območju je najbolj krasna in pasivna zemlja v vsej črnomaljski občini, zato so pričakovali precej slabši uspeh. Seveda s sklepjanjem pogodb ni šlo kar tako enostavno, brez truda kakor si predstavljajo nekatere kmetijske zadrage. - Upravnik zadrage in člani zadržnega sveta so žrtvovali precej večerov za sestanke po vaseh, na katerih so razlagali kmetom, kakšne koristi bodo imeli od pogodbenega proizvodnje in kako so načini pogodbenega sodelovanja. Uspeh ni izostal.

Planu jesenske setve italijanskih vrst pšenice se je do sedaj najbolj približala občina Senovo, najslabše pa so občine Trebnje, Metlika in Brežice. Po evidenci referenta za kmetijstvo pri okrajnem ljudskem odboru Novo mesto niso sklenile še nobene pogodbe zadrage Podbočje, Velika, Loka in Sentlovrenc.

Za koliko hektarov je sklenjenih pogodb v okrajju, nam pove poročilo referenta za kmetijstvo pri OLO Novo mesto. Okrajni plan setve italijanskih vrst pšenice je 3000 hektarov, po tem poročilu pa imajo zadrage sklenjenih pogodb za 576 ha. To je najmanjše poročilo, ki nosi datum 5. septembra; dopolnjeno je z nekaterimi poročili občin, ki so prispela še po tem datumu. Mi smo dobili to poročilo 19. septembra. Kakor vidimo, je evidenca sklenjenih pogodb pomanjkljiva oziroma zastarela, ker občinski ljudski odbori ne dostavljajo pravočasno poročil. Pogodb je sklenjenih verjetno že precej več, toda niso še v okrajni evidenci.

Nekatere zadrage so torej že dosegle pri sklepjanju pogodb lepe uspehe, medtem ko so jih druge sklenile le malo ali nič. Lahko sklepamo, da so se planu najbolj približale ali pa ga celo presegle tiste kmetijske zadrage, ki imajo dobre zadržne svete in katerih uslužbenci so žrtvovali precej svojega prostega časa za sestanke po vaseh. Take uspehe bi lahko dosegle vse zadrage, če ne bi nekateri upravniki samo trdili, da je plan prenapet, ne storijo pa ničesar, da bi kmetom razložili prednosti pogodbenega sodelovanja z zadrugo.

Novomeška kmetijska zadruga je imela najmanj uspeha pri sklepjanju pogodb v vaseh Potvorh, Češka vas, Karteljevo, Gorenje Kamence in Daljni vrh. Na vprašanje, kaj navedejo kmetje kot vzrok, da ne gredo v kooperacijo, so nam v zadrugi dejali:

- Kmetje pravijo, naj posestva najprej sama uporabljajo moderno agrotehniko, potem pa jo bodo še oni. Kmetje iz Zaloga in okolice in še iz nekaterih vasi so se izgovarjali na to, da nekatera posestva še mrve niso pokosila, kajti kmetje pokosili že otavo, nekatera pa so mrvo pokosila, a jim je segnila na travniku. Taka posestva, pravijo, jim dajejo slab vzgled.

Občinski ljudski odbori naj talajo in podobnim glasovom pristavljajo, jih raziščejo in potem ustrezno ukrepa.

Jesenska setev nas ne bo čakala. Za večji in še boljši kos kruha v letu 1960 se moramo pripraviti.

PRED TEDNOM GASILSTVA IN POZARNE VARNOSTI

Uspehi in napredek prostovoljnega gasilstva

S sklepom Gasilske zveze Jugoslavije se letos praznuje »Gasilski teden« od 28. septembra do 4. oktobra po vsej Jugoslaviji.

Gasilski teden Jugoslavije letos praznujemo v znamenju 40-letnice ustanovitve Zveze komunistov Jugoslavije, petnajsetnice obstoja prostovoljnega gasilstva v novi Jugoslaviji in desetletnice ustanovitve okrajnih in republiških gasilskih zvez.

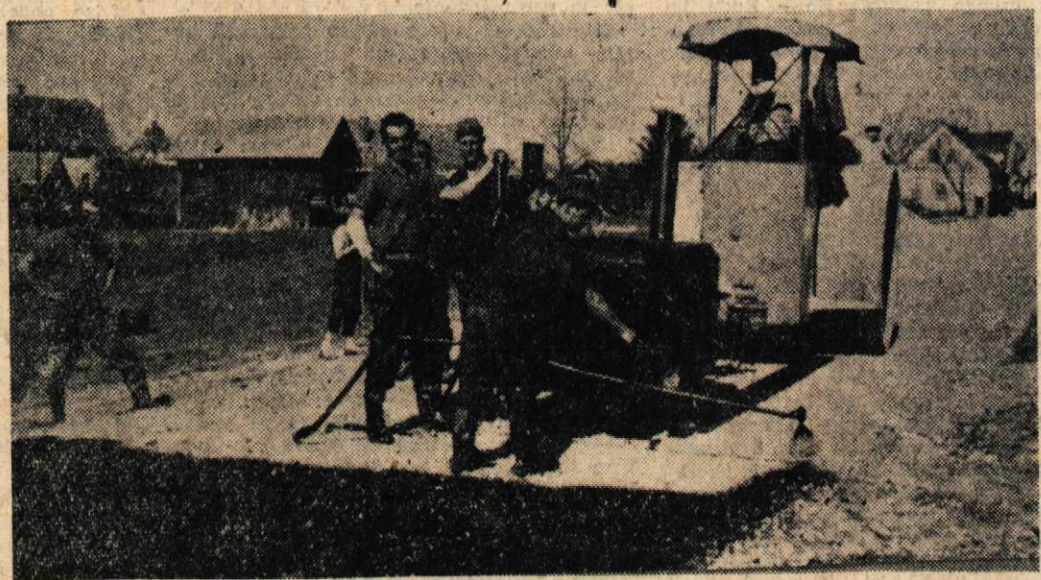
Nedvomno je to priložnost, da bomo presodili uspehe in neuspehe prostovoljnega gasilstva, ki temelji na globokih temeljih tovariške pomoči v nesreči, v pomoči človeku v nevarnosti za njegovo imetje in življenje, kakor je že dolgoletna tradicija našega gasilstva, saj imamo v našem okraju najstarejša slovensko gasilsko društvo - Metlika, ustanovljeno pred 90 leti, Metliki sledi Krško, 88 let, Novo mesto, 83 let, Sevnica, 80 let, Dolenjske Toplice in Sentjerne, 78 let, Mokronog, Črnomelj, Brežice in Trebnje, 77 let, Zuzemberk, Gradac, Vinica, Videm pri Krškem 71, Semič, Stari trg ob Kolpi, Bistrijsko, Brestanica in Leskovec pri Krškem 66 let ter 18 prostovoljnih gasilskih društev, ki imajo 50-60 let in 8 gasilskih društev od 40-50 let. Tako je bilo na območju sedanjega OGZ pred prvo svetovno vojno ustanovljenih 45 prostovoljnih gasilskih društev. Med prvo in drugo svetovno vojno pa je bilo ustanovljenih 105 gasilskih društev. Po drugi svetovni vojni je bilo v novi Jugoslaviji na novo ustanovljenih 48 prostovoljnih gasilskih društev. Tako združuje danes naša OGZ 195 prostovoljnih gasilskih društev.

Ob divjanju fašističnega okupatorja po naši deželi je bilo tudi prostovoljno gasilstvo našega okraja hudo prizadeto, saj je bilo Posavje popolnoma izseljeno in izropano. Suha in Bela krajina pa sta bili prizorišče hudih osvobodilnih borb z okupatorjem, ki je za sabo pušal je pogorščice, ruševine in smrt. Gasilsko orodje in oprema je bilo

Zbori volivcev v novomeški občini

Zbori volivcev se bodo v novomeški občini zvrstili takole: 27. septembra bodo na področju bivše občine Novo mesto, 30. septembra bodo v Novem mestu in najbližji okolici, 4. oktobra pa na področju bivše občine Sentjerne, z delom bivše mokronoške občine in v bivši občini Straža - Toplice. Volivci bodo na teh zborih izvolili krajevne odbore, poravnalne svete, pokopališke uprave, v mestu pa še svet stanovniških skupnosti. Razen tega bodo razpravljali o novem zakonu o šolah ter o reorganizaciji trgovine.

Še ena gospodarska zmaga: asfaltirana cesta Dol. Toplice-Novomesto

V torek popoldne je slavil kolektiv Tehnične sekcije Uprave za ceste LRS v Novem mestu lepo delovno zmago: njegovi delavci so popoldne dokončali glavna dela na modernizaciji ceste Dolenjske Toplice-Novomesto. Cesta je bila na novo nasuta, nato pa dvakrat škropljena z asfaltom na dve plasti drobnejšega tolčenca. Cesta je bila te dni spet odprta za javni promet, naše znano zdravilišče v Dol. Toplicah pa je tako povezano z lani zgrajeno avtomobilsko cesto. Za tujski promet in povečan domači turizem smo torej letos po zaslugi OLO in kolektiva Tehnične sekcije dosegli novo veliko zmago.

njegov plen ali pa ga je uničil, v kolikor ga niso zavedni gasilci poskrili ali oddali partizanom. Društva so se razpustila. Veliko številno zavednih naprednih gasilcev se je aktivno udeležilo NOB in veliko jih je dalo za našo zmago tudi svoje življenje, kar nam spričujejo številne spominske plošče padlim borcem - gasilcem in talcem, vzidane na gasilskih domovih.

Piše LOJZE MIRTIC, predsednik Okrajne gasilske zveze

Tudi gasilskim domovom okupatorjevo divjanje ni prizaneslo, saj je bilo porušeno in požganih 32 gasilskih domov in orodij, ki pa so večinoma obnovljeni. Tako je bilo prostovoljno gasilstvo v našem okraju popolnoma uničeno, saj okupator - požigalec - ni pustil gasiti goreče domove.

Z začetkom nastajanja nove ljudske oblasti na osvobojenem ozemlju je v letu 1944 Nacionalni komite narodne osvoboditve izdal odločbo o ustanavljanju prostovoljnih gasilskih organizacij na osvobojenem ozemlju. To je bil začetek današnjega prostovoljnega gasilstva v novi Jugoslaviji.

Po izgonu okupatorja je zaneski je prevzel ljudske množice pri obnovljanju domovine, zajeli tudi gasilstvo, ki je v svobodi ponovno zaživelo v novem delu in se razvijalo. V letu 1946 je bilo za okrožje Novo mesto ustanovljeno okrajno gasilsko poveljstvo, ki je začelo obnavljati prostovoljno gasilsko četo

in zbirati orodje in opremo. Iz okrajnega poveljstva se je v letu 1949 organizirala Okrajna gasilska zveza, ki je združevala 35 prostovoljnih gasilskih društev v okraju. Tega leta je bila ustanovljena tudi Gasilska zveza LRS v Ljubljani in združila vse okrajne gasilske zveze v Sloveniji.

Z reorganizacijo ljudske oblasti, z ustanovitvijo občin, so bile ustanovljene leta 1956 tudi občinske gasilske zveze in prevzele regularno požarno varnost na območju občine. V naši okrajni gasilski zvezi je danes vključenih devet občinskih gasilskih zvez s 195 prostovoljnimi društvi in s 7.799 člani, 703 članicami, 429 mladinci in 672 pionirji. Gasilskih domov je 115, orodij pa 24. Prostovoljna gasilska društva imajo skupaj 18 gasilskih avtomobilov, 159 motorov in 48 ročnih brizgal, okrog 50.000 gasilskih ceví ter za približno 50 milijonov ostale gasilske opreme.

Od tega je bilo po vojni zgrajenih 27 gasilskih domov in 9 orodij, obnovljeno pa 14 gasilskih domov. Po vojni si je gasilstvo nabavilo 15 avtomobilov, 49 motorov, brizgal, vse gasilske ceví in opremo. V času po

(Nadaljevanje na 4. strani)

Beograd-Zagreb, razstavi našega vzpona

Na obeh sejnih so razstavljene tisoč izdelkov. Razen domačih podjetij in tovarnih razstavljajo tudi kopica tujih držav. Težko je razpravljati o vsakem razstavljavcu posebej, saj bi bile

vse strani Dolenjskega lista za to mnogo premalo. Beograjski sejem tehnike je bil posvečen predvsem tehniki, Zagrebski vsejsem pa je splošen. Toda leto prvič tuje države ne razstavljajo več strojev, ki so proizvod težke industrije. Razlog je enostaven: domača industrija proizvaja že dovolj teh izdelkov za naše potrebe. Le nekaj specialnih vozov na gumljastih ko-

Te dni je bil v ospredju zanimanja Zagrebski velesejem, ki je letos doživel prvega »Abrahama« - 50-letnico. Konec avgusta in prve dni septembra je bil v Beogradu mednarodni sejem tehnike. Danes vam bomo pripovedovali o obeh. Živimo v 20. stoletju, v stoletju tehnike in res nam ne bo težko kar mnogorede stopiti iz Beograda v Zagreb in spet nazaj, če bo potrebno. Vtise smo zapisali tako kot so nastajali v obeh mestih.

Iz obeh mest je razstavila Zahodna Nemčija, je izjema. To je splošni vtis, ki ga dobijo po obisku obeh sejmov. To pomeni našo veliko zmago. Zgradili smo domačo težko industrijo in celotni svet jo spozna.

DOMAČI NAPISI

Po štirih urah hoje in gledanja me je pričela boleti glava. Med stojnicami sem samo še ravno opazoval razstavljene

predmete. Takrat mi je pred očmi zasijal napis Belt - belokranjske livarne Črnomelj. Kot poživljen sem stopil k stojnici in gledal. Izdelki iz sive litine za avtomobilsko proizvodnjo, hidravlične stiskalnice in na levi strani stojnice številni lesketajoči se električni grelci. Predstavnik Belta mi je krepko stisnil roko. Spoznala sva se nekoli v Črnomlju.

Kako gre? - me je zanimalo. Zelo dobro! Največ zanimanja je za hidravlične stiskalnice in električne grelce. Ti so naš novi proizvod. Delamo potopljive električne grelce za gospodinjstvo in elektrogrele za industrijo. Posebno za te naše nove izdelke je veliko zanimanje. Ponudb imamo za več sto tisoč kosov. Na žalost ne bomo mogli toliko narediti.

V paviljonu, kjer razstavljajo

tekstilna industrija, sem našel Novoteksovo stojnico. Lepe vrste blaga, sicer pa kaj bi vam pripovedoval, saj sami poznate. - Ste zadovoljni? - vprašam zastopnika. - Smo. Vso letošnjo proizvodnjo imamo že prodano - je bil kratek odgovor.

JE TO RES NAŠ PROIZVOD

Stopimo še malo v Beograd. Vrvež je tu večji, saj je razstavljen prostor manjši od zagrebskega. Množica velikih strojev - proizvod domače industrije. Razni francoski, avstrijski in

(Nadaljevanje na 3. strani)

Prihodnjiki:

- Življenje na planini pod Mirno goro
- Kdo zavira razvoj KZ Podbočje?
- Novi nasadi breskev v občini Videm-Krško
- Pridne »žuzemberške muhe«
- Srečanje na Srečju
- Priprave na teden muzejev

IX. novomeška MBE KAREL KOLMAN-MAROK dvakrat udarna!

Iz letošnje zadnje novomeške delovne brigade, ki dela na avto cesti Bratstva in enotnosti na odseku Nis - Paraćin, že prihajajo novice. V prvi dekadi so postali udarni, saj so normo dosegali dnevno tudi okoli 140 odstotkov, kar je lep uspeh za pričetek njihovega dela. Razen tega se ukvarjajo z najrazličnejšo dejavnostjo (razni krožki, športna tekmovalja) itd. Odi-grali so šahovski turnir, na katerem je zmagal Viktor Iynik in s tem dokazal, da je najboljši brigadir - šahist v naši brigadi.

Tik pred zaključkom današnje številke smo dobili iz Aleksinca v Srbiji obvestilo, da je naša brigada že dvakrat udarna.

-sd

VREME

ZA ČAS OD 25. SEPT. DO 4. OKTOBRA

Okrog 28. septembra močan dež z ohladitvijo, nato pretežno lepo vreme z jutranjo slano, pozneje topleje.

Okrog 1. oktobra prehodno poslabšanje, a bržkone brez padavin.

V. M.

Zbor mladih planincev in slovenske mladine v Završnici

V Završnici, lepi dolini ob vzhodu Stole, nedaleč od Završnice, se je 28. septembra zvrstila velika slava. Zbrali se bodo mladi planinci iz vseh jugoslovanskih pokrajin in še posebej slovenska mladina, da počastijo 40. obletnico ustanovitve KPJ in SKOJ. Tu so bile pred vojno večkrat proslave. L. maja tu so bili razni množični sestanki, izlet in javne manifestacije, spomladanski partijsko posvetovanje zgor-nega dela Gorenjske. Tudi okoli so se zbirali že poleti 1941 prvi partizani, 28. junija 1942 pa je bil pod Stojom organiziran Čankarjev bataljon. Na tem področju je manevriral bataljon Gorenjskega odreda, Završnica pa je postala središče okrajnega odbora OF za Jesenice in Radovljico. Sem so tudi ustanovili Kokskega odreda, mnogi partizani pa se spominjajo tudi področne odredove bojnih, pušarske delavnice, teniske in 3. kurirskih linij, karant G 14, G 16 in G 17 v dolini Završnice, nad Drago in na Dobri.

Vsi bataljoni Kokskega odreda so 4. maja prisilili posadko be-

gunjskih zaporov, da je kapitulirala; takrat so osvobodili tam 632 ujetnikov. Spomni na predvojno in medvojno četo poročja in SKOJ na tem področju bo zajet v proslavah, ki se bodo začele v soboto popoldne z otvoritvijo tabora. Nato bodo odkrili spominsko ploščo Dragoljubu Milovanoviću, sekretarju CK SKOJ, zvečer pa bodo zagoreli v dolini Završnice taborni ognji. V nedeljo jutraj bo v Završnici veliko zborovanje, ob 10.30 pa začetek orientacijskega ocenjevalnega pohoda mladih planincev, tabornikov in drugih za memorial D. Milovanovića. Od 11. do 13. ure bodo demonstracije GJSK reševalne službe in enot JLA. Popoldne koncert zabavnega orkestra RTV Ljubljana pod vodstvom Bojana Adamića. Ob 16. uri pa razglasitev tekmovalnih rezultatov.

Iz našega okraja se bo slavlja v Završnici udeležilo približno 200 mladincev in mladink: novomeška planinska društva in taborniki, so pripravili dve tekmovalni ekipe.

PIONIRJEVI uspeh in težave

Pred kratkim so organi delavskega samoupravljanja v splošnem gradbenem podjetju »Pionir« v Novem mestu razpravljali o letošnjem poslovanju. Podjetje je v prvem polletju doseglo lep uspeh, vendar se vedno bori z različnimi težavami. — Poglejmo najprej uspehe.

V prvem polletju so dosegli nad 773 milijonov dinarjev realizacije ali 55% letnega plana. Tako se je kljub slabemu vremenu — od tega je gradbeništvo precej odvisno — in manjšemu številu zaposlenih bruto produkt povečal za 6%, storilnost pa se je povečala za 7,8% v primerjavi s istim razdobjem minulega leta. Na dosežene rezultate v prvem polletju je vplivalo več čimilitov. Predvsem so se sodelavci boljše organizacije dela, to je priprave dela, formiranja specialnih delovnih skupin, smotrnejšega izkoriščanja strojev in mehanizacije sploh. Nemalo zaslug pa ima pri tem tudi tarifna politika.

Po juljskih pokazateljih in ob upoštevanju dejstva, da je realizacija v prvem polletju zaradi mrtve zimске sezone vedno manjša, lahko pričakujemo, da bo ta v drugem polletju precej večja. V podjetju računajo, da bo letni načrt prekoračen za 15 do 20%. Prav tako ima podjetje ugodne perspektive tudi za prihodnje leto, saj ima že zdaj za več kot milijardo dve sto tisoč dinarjev zagotovljenih del.

Omenili smo tudi tarifno politiko, zato naj povemo, da je v njihovem tarifnem pravilniku vsakekori znatni akordni cenik del in dodatke na stalnost. Akordni cenik se je v praksi prav dobro pokazal, saj se je odstotek dela v akordu v primerjavi s minulim letom dvignil za 20%. Prav tako se je povečal tudi odstotek presežanja norm. Novost je, da do datek na stalnost. Tega prejemajo vsi delavci, ki so pri podjetju zaposleni že nad štiri leta. Uvedbo tega dodatka je naravala potreba po stalnem kadru v podjetju, ki bo na preprečitev fluktuacije delovne sile prav gotovo ugodno vplival.

Kaj vse ovira še večji delovni polet

Iz tega bi si bralec lahko ustvaril sliko, da Pionirjevo poslovanje teče kot po maslu. Pa ni tako. V podjetju pravijo: »Uspehi bi bili lahko še boljši, toda na žalost našemu pogosto na razne ovire objektivne značaja«. Ogledimo si še nekaj teh.

Precej jih ovira neredna dobava cementa iz slovenskih cementarn, zato mora podjetje nabavljati cement v drugih re-

publikah, kar pa gradnje pravega področja. Poseben problem je tudi pomanjkanje obratnih sredstev. Čeprav je podjetje od leta 1956 povečalo bruto produkt za okrog 900 milijonov dinarjev, se mu obratna sredstva s strani banke niso povečala.

Dalje ugotavljajo, da je na tistih gradbiščih, kjer je razvito sušmarstvo, to je predvsem v Novem mestu in Metliki, slabša delovna disciplina in manjša storilnost, bolniških izostankov pa je več kot na gradbiščih, kjer ni sušmarstva. Ponekod se čuti tudi pomanjkanje neekvalificirane delovne sile, kar skuša podjetje rešiti z nabavo novih strojev in mehanizacij. Tu pa so spet težave. Podjetje ima za nabavo premalo lastnih sredstev, prošnje za kredit pri investicijski banki pa se zelo počasi rešujejo. Menim, da to precej vpliva na gradbeništvo, ki je z ozirom na ostalo industrijo še precej zaostalo.

Za 140 milijonov nove mehanizacije

Morda bo kdo ob vsem tem pomislil: Kaj delajo organi de-

Podjetja trebanjske občine: dobro

Analiza poslovanja gospodarskih organizacij trebanjske občine za prvo polletje letos je pokazala, da so podjetja v glavnem dobro gospodarila.

Tovarna šivalnih strojev »Mirna« je izdelala v prvem polletju 1579 šivalnih strojev ali dosegla količinsko 79 odst. polletnega plana. Proizvodne zmogljivosti tovarne niso bile v celoti izkoriščene zaradi pomanjkanja in glabe dobave delov, ki jih dobiva tovarna iz inozemstva. Družbeni bruto produkt je bil realiziran v prvem polletju v višini 164 milijonov 838.672 din. Tovarna je izdelala v tem času še 1500 naličnih peres. Doseženi skladi bodo pokrivali obveznosti, ki jih mora podjetje plačevati za anuitete. Primanjkuje jim stanovanj za strokovne uslužbence.

Destilacija alkoholnih pijač »Dana« je polletni družbeni plan presežala. Predvidevajo, da bo tudi nadaljnje izvajanje plana potekalo v redu. Podjetje je doseglo lep uspeh, čeprav posamezni proizvajalci-kmetje prodajajo svoje pridelke neposred-

S sejmišču

Na sejem v Novem mestu so 21. septembra pripeljali 1490 prištevcev razne starosti in velikosti. Prodali so jih 973, za ostale pa kupčije niso bile sklenjene. Za manjšo so zahtevali od 2000 do 4500 din, za večje od 4500 do 14.000 din.

TRGOVSKO PODJETJE

»ŽELEZNINA«, Novo mesto

bo sprejemalo od 1. oktobra do 1. decembra 1959 naročila za dobavo

osebnih avtomobilov

FIAT 600

v letu 1960. Kdor si želi nabaviti prvovrstni malolitražni avtomobil domače proizvodnje tovarne ZASTAVA KRAJEVAC, naj si ga pravočasno zagotovi pri znanem trgovskem podjetju ŽELEZNINA v Novem mestu. Za podrobnejše podatke se obrnite na upravo podjetja v Novem mestu (pri kandijskem mostu).

lavskega samoupravljanja in in kaj so konkretno že ukinili za izboljšanje tega stanja?

Povedati moramo, da ti o problematiki podjetja pogosto razpravljajo. Prišli so do zaključka, da je edina rešitev v nabavi strojev in strojnih naprav. Zato se pred kratkim sprejeli načrt, ki predvideva, da bo podjetje v prihodnjih letih nabavilo za 140 milijonov dinarjev mehanizacije. To bo vse, kakor precej pripomoglo, da se bo bruto produkt pri manjšem številu zaposlenih občutno povečal. Prav tako nameravajo povečati tudi število vajencev in študentov, prek zime pa priučiti še več strojnikov.

Problem zase je sušmarstvo. Tega podjetje samo ne more zavezati, zato bi bilo dobro, da bi se za ta pereč problem v našim gradbeništvu zavzeli tudi pristojni čimilitvi.

S temi ukrepi problemov seveda ne bodo popolnoma odstranili, nedvomno pa je, da bodo k nadaljnji rasti in še večjim uspehom podjetja precej pripomogli.

Rihard Soper

no gostilničarjem. Letos so dosegli večji čist dohodek kot lani, ker so znižali proizvodne stroške.

Opekarna Prelesje v prvem polletju plana ni dosegla. Podjetje je sezonsko, a proizvodnja začne šele v aprilu, obrat je zastarel, razen tega pa jim je letos slabo vreme uničilo 26.000 kosov surove opeke. Letni plan, 1,7 milijonov zidakov, bodo dosegli, kar zneslo 15 milijonov bruto proizvodva. Čisti dohodek na zaposlenega se je povečal z ozirom na lansketo leto za 23 odstotkov.

Obrat »Telekomunikacije« v Mekronu je plan količinsko izpolnil s 55 odst., plan dohodkov pa je dosegel 53 odst. Vrednot izdelanih proizvodov znaša 38 milijonov dinarjev. J. J.

Za boljšo potrežbo

Komisijka trgovina na Glavnem trgu v Novem mestu spada med temne, slabo opremljene lokale v Novem mestu, kakršnih je le še nekaj. Trgovsko podjetje Zanja se je zato odločilo prodajalno preurediti. Uredili bodo nov prodajni pult, ki bo zasteljen in bo imel polico, kamor bodo stranke lahko odlagale ročno prtljago. Dosedanje police bodo zamenjali s sodobnejšimi in lepšimi ter uredili tudi stojalo za obešanje.

V tem tednu nabiramo

LIST hrbiške reše (500 dinarjev), slezenovca (180 dinarjev), trpotca ozkoletnega (70 dinarjev), robide (40 dinarjev), maline (40 dinarjev), bršljina — bršljan (70 dinarjev).

RASTLINO zlate rozge (60 dinarjev), hrbiške reše (200 dinarjev), kopolnika s korenino (75 dinarjev), jeternika (150 dinarjev), vodne kreše (150 dinarjev), pitčijca drešna — moravka (40 dinarjev).

KORENINE beladone (140 dinarjev), arnike (350 dinarjev), blušč (160 dinarjev), gomolja jezenskega podleska (120 dinarjev), regrad rumeni (125 dinarjev). — Korenine blušča in gomolja jezenskega podleska je treba razrezati kot gobe.

PLODOVE češmna (120 dinarjev), črnega trna — oparnice (50 dinarjev), bežga (100 dinarjev), šipka celega (50 dinarjev), šipek luščen brez semena (180 dinarjev), glog — beli trn — medvedove hruščice (50 dinarjev).

»Ni samo upanje, ampak gotovost, da ne bo človek prišel na mesec v 21. ali 22. stoletju, ampak takrat, ko bodo še živi udeleženci tega zborovanja.« je izjavil sovjetski akademik Nasmajanov nekaj dni po izstrelitvi sovjetske vesoljske rakete na Mesec.

»Znanost je napredovala do tiste stopnje,« je rekel Nasmajanov, »ko bo lahko zagotovila življenje ne samo vsemu prebivalstvu, ki živi zdaj na Zemlji, ampak mnogo večjemu prebivalstvu. In znanstveniki vseh držav morajo pri tem dejavno sodelovati.«

Ni dvoma, da se pred človeštvom odpirajo nove poti in da bodo prihodnja leta morda usodna za človeštvo, ker se bo takrat odločalo vprašanje o miru ali vojni.

Toda med tem ko se reševati splot določenih nesoglasij in težav, ki so se naskočile med hladno vojno. Zakaj stegovanje rok po vesolju nima pomena, če se bo človeštvo na Zemlji samo uničilo. Ni druge poti kot sporazum. Toda ne sporazum na račun malih narodov, temveč sporazum ob udeležbi tudi malih narodov in držav.

Predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev je že več kot teden dni na uradnem obisku v ZDA. V tem tednu se je marsikaj zgodilo. Z ene in druge strani je bilo slišati mnogo govorov in tudi očitkov. V kratkem se začne pogovor med Elsenhowerjem in Hruščevim v Camp Davidu. Kmalu potem bo Hruščev odpotoval iz ZDA na Kitajsko, v Peking, kakor je sam napovedal.

Človeško gledano je silno zanimivo spremljati potovanje Nikite Hruščeva po ZDA, ker prihajajo pri tem do izraza na-

sproja ne samo politične narave, ampak tudi nasprotja in razločki, ki izvirajo iz drugačnega življenja, pojmovanja in nazorov. Toda gledano v daljši perspektivi, ne bo mogoče trdit, da bo po obisku Hruščeva Amerika prav takšna, kot je bila. Hruščev je namreč kot tornado zaplesal po raznih ameriških državah in če ni vzbudil povsod odobravanja, je vsaj vzbudil izredno zanimanje. Če je čutil tudi hlad, ni nič nenavadnega. Kdaj je še vojskovodja ene države toplo in s srcem pozdravil vojskovodjo druge države v svoji sredi?

Toda ko Hruščev govori, da je med

predsednika Elsenhowerja. Tudi s te strani je dosti predsodkov oziroma neznanja, čeprav je bilo v zadnjih letih ogromno napisanega v ameriskem tisku in publicistikah o Rusih. V tem primeru dobesedno velja, da je resnično medsebojno spoznavanje najboljša pot do določenih medsebojnih strpnosti in morda do sporazuma.

Izredno mnogo visi na niti. Tega se zavedata oba voditelja dveh najmočnejših držav na svetu. Sedanji obisk Hruščeva v ZDA in poznejši Elsenhowerja v ZSSR sta izvidniški akciji pred težavnimi in dolgiimi pogajanjmi, ki morajo postati

Sredi obiska

Rusi in Američani precej podobnosti, najbrž ne misli tega kot frazo, ampak kot ugotovitve dejstva, da je silni gospodarski in industrijski razvoj vtišnil obema narodoma oziroma narodom obeh držav določene podobnosti, kot so delavnost, vztrajnost in iznajdljivost.

Pravzaprav ni tako nepomembno, kakšne višje bo voditelj sovjetske države odnesel iz ZDA. Ne gre toliko za industrijsko in vojaško moč ZDA, ki naj bi napravila vtis na sovjetskega premierja, kot za razpoloženje ljudi, delavstva, srednjega sloja in poslovnih krogov. Potrebno je namreč, da si ustvari čim bolj objektivno sliko o tem velikem »nasprotniku«, ker bi bilo lahko vsako napačno ocenjevanje Amerike usodno.

Seveda velja isto za Američane in

stalna oblika urejevanja ne samo obstoječih sporov in nesoglasij, ampak tudi vseh spornih vprašanj in prihodnosti. Dole se je položaj tako razvijal, da je prišlo do zboljšanja vzdušja v svetu in da so se prvič nakazale resnične možnosti za zbiljanje. Toda glavno delo je še pred nami.

Pri tem zbiljevanju morajo biti druge države, posebno male države, budne. Ne zato, ker ne bi odobravale pogovorov med veleislami, ampak zato, da ne bi veselele prišle v skušnjavo poravnati račune med seboj na škodo malih narodov. Dole se je bil namreč mali narodi dosti krat drobiti v rokah velikih. To se ne sme več zgoditi, ker bi se sicer svet vrnil na stare metode, s tem pa na stara nesoglasja.

Razen cest še kaj

Krajevni odbori naj krepijo svoja gospodarska področja

Na nedavnem sestanku predsednikov krajevnih odborov občine Videm-Krško so govorili o delu na njihovem področju. Ugotovili so, da se krajevni odbori razvijajo prveč enostransko, saj skrbijo v glavnem le za urejevanje občinskih cest, pre-

malo pa se posvečajo splošni problematiki področja, za katerega so bili izvoljeni. Krajevni odbori še vedno preveč podpirajo staro miselnost na vasi, kjer preprosto stekajo o previsokih davkih, vse premalo pa si prizadevajo, dvigniti proiz-

vodnjo s pomočjo sodelovanja privatnikov s kmetijskimi podjetji. Edino na ta način bi gospodarsko okrepili svoje področje, kajti dana je možnost za večjo proizvodnjo in hkrati za večji dohodek. Na krajevnih odborih so še močno razširjena napačna mnenja, da so za koprak operacije odgovorne le kmetijske zadruge. Vse premalo so poskrbeli za razne akcije prek krajevnih odborov n. pr. za škropljenje. Bili so primeri, ko so kolaradski hrošči požrli vsa krompirjeva stebelja. Krajevni odbori niso v teh primerih ničesar ukrenili, čeprav bi bila njihova dolžnost, da bi sklicali zbornice volivcev in to škodo preprečili.

Na Gradcu gradijo šolo, za delo pa krajevni odbor ne skrbi v dovoljni meri, čeprav bi bila to njegova dolžnost.

Razpravljali so tudi o poravnanih svetih in prišli do zaključka, da naj bi bili po vseh krajevnih odborih. Tozadevni program že pripravljajo ljudski odbori, tako da bodo lahko v kratkem na zborih volivcev izvolili poravnane svetle. Vsa potrebna navodila na zborih volivcev bo dalo okrajno sodišče. Na zaključku so sklenili, da bo dal krajevni odbor pobudo za sklicanje posveta vseh množičnih organizacij, kjer bodo razpravljali o najvažnejših vprašanjih s področja kmetijstva in ostalih gospodarskih vprašanjih.

M.

Pod vlak je skočil

16. septembra se je pripeljal s kolezom iz Zaloška do železniške postaje Prečna mehanik Avgustin, zaposlen v Straži pri Novem mestu. Proti postaji Prečna je prav takrat peljal vlak. Pokojnik je naglo odvrnil kolo in skočil pod vlak. Bil je takoj mrtev. Vse kaže, da je napravil samomor v trenutku duševne zmedenosti. Pokojnik je polkupač samonar in dvakrat prej. Zapušča ženo in dva otroka.

Ukradel je uro

20. avgusta je prišel v jutranjih urah k Ivanu Vidmarju v Sevnico Jože Dušak iz Maribora. Ko je Dušak popoldne odšel na vlak, nameraval se je odpeljati v Maribor, je Vidmar pogrešal žepno uro z zlato verigo, vredno 20 tisoč dinarjev. Zadevo je takoj prijavil postaji Ljudske milice Sevnica, Milčnik, ki je zadevo raziskoval, je Jožeta Dušaka na železniški postaji v Sevnici prijel in ga o zadevi izprašal. Ker je le-ta dejal, da je uro, ki je miličnik osebo preiskal in našel pri njem ukradeno uro z verigo.

SPET NOŽI

25. avgusta popoldne je nastal v Malem Cerovcu prepri med Francem Godlerjem iz Ljubljane in Francem Košolom iz Malega Cerovca. Med prepriom je Košola z žepnim nožem napadel Godlerja, vendar mu ga je ta vzel in ga z nožem večkrat sunil v hrbet. Povzročil mu je hujše telesne poškodbe.

Trgovsko podjetje PETROL - Ljubljana - poslovalnica Novo mesto, sprejme takoj v službo

trgovskega pomočnika

za bencinski servis na avto cesti pri Otočcu

Za skladišče PETROL LJUBLJANA — sprejemom VEČ DELAVCEV, po možnosti z odsluženim vojaškim rokom. — Plača po tarifnem pravilniku. — Prošnje z navedbo dosedanje zaposlitve, šolske in strokovne izobrazbe ter kratak življenjepis pošljite na poslovalnico PETROL — NOVO MESTO.

Kratke

IZ RAZNIH STRANI

■ Sovjetska zveza je zahtevala, naj na dnevni red zasedanja Generalne skupščine OZN nujno sprejme predlog sovjetske vlade o splošni razorožitvi v roku štirih let, kar so ga je predlagal v govoru pred skupščino predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev.

■ Predvolilna kampanja v Veliki Britaniji se je polno razmahnila z razpustitvijo zasedanja britanskega parlamenta in objavo predvolilnih manifestov konservativne, laburistične in liberalne stranke.

■ Avstrijski zunanji minister Kreisky je na zasedanju Generalne skupščine OZN izjavil, da bo Avstrija v primeru, če se izjavljajo italijansko-avstrijska pogajanja o Južni Tirolski, zahtevala, naj to vprašanje obravnavajo Združeni narodi.

■ Predsednik francoske republike general de Gaulle je objavil nov razglas o razpisu javnega vprašanja. V njem oblikuje samoodlobo Alžircem po »pomiritev dežele, Alžir, ki lahko štiril leta po pomiritev glasovali o tem ali se odcepilo od Francije, ali si izberejo nekakšno konfederativno obliko ali ostanejo v tešni povezavi s Francijo. Kljub omenjeni samoodlobi je alžirski osvobodilna fronta ostala hladna do tega razglasla, ker general de Gaulle izključuje vsako možnost pogajanja z uporniki.

■ Etiopski zunanji minister je izročil italijanskemu veleposlaniku v Addis Abebi spomenico etiopske vlade, ki pravi, da je Italija odgovorna za to, da obmejna vprašanja med Etiopijo in Somalijo še niso urejena.

■ Predsednik indijske vlade Nehru, ki je bil na obisku v Iranu, je izjavil na zborovanju v Teheranu da »naša nobena država pravice vmešavati se v notranje zadeve drugih držav«.

■ Predstavnik sekretariata za zunanje zadeve FLRJ je izjavil, da je podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edward Kardelj dobil od Harvardске univerze povabilo, naj obišče ZDA in univerzo, in da je podpredsednik Kardelj to vabilo načelno sprejel.

Brez Dolenjskega lista ne boste poznali in ne spremljali razvoja, uspehov in načrtov našega okrajja

Dopisujte v okrajno glasilo SZDI

Inž. Tone Bole:

PRI POLJSKIH RUDARJH

Seveda sem se takoj pozanimal pri potrebi kako je stvar pripravljena in kako se imenuje. Uslužno so mi povedali, da se imenuje »tatarski bitfek« in da je napravljen iz zmetlega govejega mesa, ki mu prirnežajo razne začimbe. Vsi smo bili radovedni, kako se bodo obnašali kasneje naši žolodci po taki presni hrani. Ugotovili smo, da je ta hrana zelo osvežujoča in zelo zdrava za žolodce.

Naslednji dan, 19. septembra, smo se odpeljali 40 km severno od Katowice v Orzet Bialy. To je rudnik svinca in cinka. Zaradi skrajšanega časa za ogled si nisimo ogledali jame, pač pa smo si ogledali samo flotacijo. V pogovoru smo zvedeli, da se nahaja ruda v žilah, ki so debele 3,5-15 m. Te žile odkopavajo v pasovih kakor premog. Glavni produkt flotacije je cink, ki ga je v rudi okrog 9 odst. V cinkovi rudi se nahaja razen cinka še 0,8 odst. svinca. Svinčena ruda pa vsebuje 6 odst. svinca.

Razen teh dveh glavnih produktov pridobivajo tudi srebro, ki ga je 300 g/t, in kadmij v prisotnosti 0,04 odst. Proizvoda rude znaša 1600 ton na dan. To pridobijo v dveh izmenah.

Jama zaposluje 800 ljudi. Skupno je zaposlenih 2500 ljudi. Storitve na odkopu je

2,5-3 kub. metre, napredek v progi pa 0,8 m na izmeno. Vse nakladanje je mehanizirano. Čeprav globina jame ne presega 100 m, znaša pritok vode zaradi triadnih apnenec na minuto. Za rudnik je to ena največjih težav pri eksploataciji.

Vsa izkopana ruda pride po šahtu v vozniški na flotacijo, kjer jo drobijo, prebirajo in zopet drobijo, pošiljajo preko usedlinskih strojev, koncentrat se izloči, siromasnejšo rudo pa drobijo na zelo male dimenzije. Iz flotacijskih celic prihaja koncentrat, ki ga pošiljajo v topilnico poleg obrata. Vse zunanje naprave (tu je mislila na flotacijo) so že starejšega izvora, toda dobro ohranjene. Poleg starega dela je v montaži in poizkusnem obratovanju novejša gravitacijska separacija s tako imenovanimi spiralnimi koncentracijami, katerih velika uporabnost je bila preizkušena v ZDA.

Po kosilu smo se odpeljali z avtobusom iz Katowice v 250 km oddaljeno mesto Walbrzych. Mesto je v bližini češke meje, v Zahodni Sleziji. V tem mestu so nekateri prespali. Jaz sem pa med tistimi srečniki, da me ima vse rado. Tako so se v mene zaljubile to noč tudi stenice, katerih je bilo v izobilju. Od prevelike ljubezni sem se vsi-

noč praskal ter nisem uštelil spati. Zjutraj smo se odpeljali 40 km iz mesta v rudnik Nowa Ruda.

Rudnik črnega premoga Nowa Ruda je najzanimivejši rudnik na Poljskem. Poznan je v rudarstvu vsega sveta po nenadnih vdorih CO₂ (ogljivih dvokis). V osmih premo-govnih slojih, ki so na tem rudniku, je ogljiv dvokis nabran pod visokim pritiskom, ki kdaj pa kdaj izbruhne ter zrahlja in razmeče po progah ogromne količine premoga.

Dosedaj je bil največji izbruh ogljivkovega dvokisa leta 1920; takrat se je zadušilo 123 rudarjev. Plin je izbruhnil iz jame ter se 2 m nad zemljo razlil po vsej dolini (CO₂ je namreč težji od zraka). Iz čela priprave je vrgel 10.000 ton premoga, kar je skoraj četrtletna produkcija rudnika Kanizarica. Od leta 1920 se je zadušilo ob izbruhih 213 ljudi. Zadanja nesreča se je zgodila leta 1942. Od tedaj naprej so se odkopna metoda, raziskovanje CO₂, izboljšanje varnosti in raznih drugih ukrepov tako izboljšali, da je nesreča skoraj nemogoča. Izbruh ogljivkovega dvokisa nastane pri prehitrem napredovanju. Ako je napredovanje počasno, ogljivkov dvokis lahko uhaja iz premoga, s čimer se pritisk zmanjšuje in preprečuje nenaden udor. Najbolj nevaren čas izbruha je tedaj, če je razlika v temperaturi in pritisku zelo velika. Zaradi varnosti vedno merijo z posebnimi cevni pritisk plina v premogu. Najbolj pogost izbruh je med odstreljevanjem. Tedaj se namreč fronta odkopa premakne trenutno naprej, s tem pa se pritisk na sproščnem čelu odkopa kar povzroči nenaden izbruh. Da bi

se izognili kakršnihkoli nesreči pri odstreljevanju, delajo samo v dveh izmenah, tretja izmena pa je rezervna samo za odstreljevanje in prežračevanje.

Ciklus dela na odkopih in pripravah poteka takole: dopoldanska izmena: nakladanje in odvoz odstreljenega premoga, popoldanska izmena: tesarba in vrtnje, nočna izmena: odstreljevanje in prežračevanje.

Vse odstreljevanje poteka v vseh poljih in etažah obenem. Vsako polje je zaprto z močnimi železnimi vrati, za katerimi je postaja za odstreljevanje. Postaja je telefonsko povezana z vsemi ostalimi polji in s centralno postajo. Ko strelci nayežajo vse mine na odkopih in poljih na centralno vezavo vsakega polja, se umaknejo v odstrelno postajo, pred vrati pa pustijo bencinsko varnostno svetilko, ki opozori strelca na morebitni izbruh plina. Ko je vse opravljeno, javijo centralni postaji, ki da nalog za odstrelitev.

Za primer, da vdre plin, je na vsakih vratih montiran močan ventilator, ki v kratkem času prežrači celotno odkopno polje. Tudi zračenje jame je zanimivo. Mi smo vajeni na naših rudnikih, da prežračujemo jame tako, da čist zrak vodimo v najnižji del jame, od tu pa ga speljujemo preko odkopov proti površini. V jami Nowa Ruda pa prežračujejo ravno nasprotno. Čist zrak pošiljajo od najvišjega odkopa k najnižjemu in od tam naravnost na površino. S tem preprečijo nabiranje ogljivkovega dvokisa v najnižjih delih jame.

Vsak, ki je zaposlen v jami, ima poleg sebe polurni dihalni aparat, ki ga uporabi v primeru nenadnega vdora CO₂.

Razen premoga odkopavajo v jami tudi proti ognju odporno gline. Obe jami sta ločeni ter povezani s posebnim sistemom vrat, ki so popolnoma avtomatizirana. Oddelek med vrati je stalno ventiliran.

Vsak bo vprašal, če je vredno kopati premog pod tako težkimi pogoji. Isto smo tudi mi vprašali. Odgovor, ki smo ga dobili, je povedal vse. Premog je visokokaloričen in izredno sposoben za koksanje. Produkcija premoga znaša dnevno 400 ton. Isto produkcijo ima proti ognju odporna gline.

Odkopavanje poteka s stebrično metodo z zrúskom. Se en podatek glede CO₂. Pri vdoru je jamska atmosfera zasičena 90% s tem plinom. V m³ premoga pa je tudi do 50 m³ CO₂.

Jama zaposluje 300 ljudi in to samo na premogu. Zunanje varnostne naprave so nekaj izrednega. Vse je namreč avtomatizirano. Pri majhnem nadpitisu v izhodni zračni struji se takoj vklopijo signalne naprave, ki alarmirajo vso okolico.

Zanimiv dogodek, ki so nam ga povedali, se je zgodil med vojno. Ta čas so pokrajino pri prodiranju fronte zasedli Rusi. Ko je neki dan alarm naznanil nenaden vdor CO₂, so se takoj pripeljali na rudnik z avtomobilom ruski vojniki. Ko so prišli v bližino jaska, so vključili opozorilno najlajevajo vožnjo k jasku, iz katerega je že izhajal CO₂. V trenutku jim je zaradi pomanjkanja kisika v zraku in prevelike koncentracije CO₂ odpovedal avtomobilski motor. Ko so poskakali iz avtomobila, da bi pogledali motor, zakaj ni delal, so vsi popadali po tleh in se zadušili.

Beograd - Zagreb, razstavi našega vzpona

(Nadaljevanje s 1. strani)

angleški precizni stroji, merilne naprave in avtomati. Toda tudi domačega blaga te vrste je precej. Hladilniki, prodajni pultji za trgovine s samopostrežbo, pralni stroji, električni lonci, likalniki, sesalci za prah, loščilci, številni gospodinjstvi strojčki za pripravo hrane, na kratko — čudo vseh čud. Iskra iz Kranja in Tovarna elektromotorjev Skofja Loka razstavljata razne števec, merilne naprave in precizne instrumente. Vse je majhno in zelo lepo izdelano. Tu je tudi radijski oddajnik in sprejemnik za ladje, izdelek Industrije Mihajlo Pupin, tu so lični baterijski prejemniki Radiolondrije Nikola Tesla. Naprave za

kemične čistilnice, pralnice in gospodinjstve servise so proizvod številnih domačih tovarn.

Na prostem pred paviljoni je razstavljena kopica ogromnih, rumeno pobarvanih strojev. Tu so buldožerji, valjarji, dvigala, traktorji, goseničarji, vilicarji, bagerji in podobni veliki stroji. Toda vsak od njih ima pritrjeno ploščo z napisom »14. oktober — tvornica...« To so vendar pri nas izdelani stroji, ugotovim presenečen. Vsaj 35 m visoko v zrak se dviga stolpni žerjav Metalne iz Maribora. Okoli vsega se razliva reka ljudi, radost in ponos jim slika iz očel. Ropot helikopterja, ki prevaža radovedne nad sejmističem, se izgublja v zraku.

«NOVI KOMBI»

Dve vozilih na eno! In poltonskih dvigalih. Eno dvigalo se počasi spušta, drugo pa dviga. — Je to naš proizvod? Katera tovarna jih dela? — sprašujejo ljudje in občudujejo vozila. Nekdo deli prospekte, saj vsebujejo odgovor, drugi pa odgovarja na ta vprašanja nemo, s kretljivo roko in očelju občudovalcev se obračajo proti napisu: **Industrija motornih vozil Novo mesto.** Ko si ljudje napasejo oči na lepih vozilih, stopijo nekaj korakov dalje. Tam je šasijska novega kombija, ob njej stoji napis: **Orno pobarvano je domač proizvod, rdeče pobarvano — uvažamo.** Toda na šasiji je rdeče pobarvan le motor in še ta ne veš, ter dva ventilja pred zadnjima kolesoma. Kolektivni IMV je izpolnil svojo obljubo, o kateri smo pisali lani. Takrat so rekli: **Osvoji bomo vso proizvodnjo avtomobilov in uvažali le motor. 80% novega kombija bomo delali doma.**

Velika turbina stoji pri vходу v paviljon. Tu je Litostroj Ljubljana. Postanem pri prodajnem pultu. Kmalu smo v pogovoru.

— Občutimo živo zanimanje za naše dizel motorje in hidravlično stiskalnico za plastične mase, ki je prvi izdelek te vrste pri nas. Doseže 315 ton pritiska. Žerjave in vilicarje razstavljamo pri »Slovenija avto«.

Truden in lačen se povzpnem na mali sejemski vlak in izstopim pred paviljon zagrebske restavracije Lovacki rog. Stiske za prostor ni. Zlahka najdem prazno mizo in naročim čevapčice s pivom.

Najnovejši izdelek kolektiva IMV NOVO MESTO v Beogradu, novi »kombi«, ki je vzbujal splošno pozornost med razstavljalci in stotisočimi obiskovalci. Oblike delavcev in nameščenec bivše MOTO MONTAZE, zdaj INDUSTRIJE MOTORNH VOZIL, so uresničene

IMV: 80-odstotno doma izdelani avtomobil!

V paviljonu 1 na beograjskem sejmu razstavlja naša avtomobilska industrija. Tu je največ obiskovalcev. Tok ljudi me zanese skozi vhod v paviljon. Ko skušam, »vzgojen po cestno prometnih predpisih« v paviljonu nadaljevati pot desno po prehodu, ugotovim, da je to nemogoče. Obiskovalci se takoj, ko vstopijo v paviljon, ustavljajo in surme nekam v levo, kjer je velika gneča. Lep poltovorni avtomobil »furgon« stoji ves bleščeč na nekakšnem ograjdu nad glavami ljudi. Toda ne stoji, ugreza se in počasi izginja v množici, v naslednjem hipu pa prične malo stran od njega rasti »iz množice« drugo podobno vozilo. Glej — napis: **Industrija motornih vozil Novo mesto.**

Teško sem se prenil do stojnice in mimogrede opazil milice

— Kako je? Si zadovoljen?
— Nad vsem — je odgovoril kratko, blešč v njegovih očeh pa mi je povedal mnogo več kot ti dve besedi. »Kombija« bo zamenjal nov, sodobnejši avtomobil.

IZPOLNJENA OBLJUBA

»Izdelovali bomo prepotrebno opremo za servisne delavnice in drobno opremo za avtomobile«, so obljubili. Eno in poltonsko dvigalo za avtomobile, hidravlična stiskalnica s pribori, dve vrsti majhnih prenosnih kompresorjev in priprava za snemanje avtomobilskih plaščev — z naštetim so izpolnili prvo obljubo. Univerzalni grelec za avtomobile in brisalec stekel pomenita urešničen drugi del obljube. V novi hali, ki je pravkar zrasla v Zabji vasi, bo kolektiv IMV. Novo mesto po štirih letih boja pričel s proizvodnjo na tekočem traku. IMV Novo mesto bo za mariborskim Tamom postala glede osvojenega proizvodstva prva tovarna avtomobilov za njim. 80% doma narjenega avtomobila, to je zmaga, ki jo je dosegla Industrija motornih vozil Novo mesto.

NAZAJ V ZAGREB

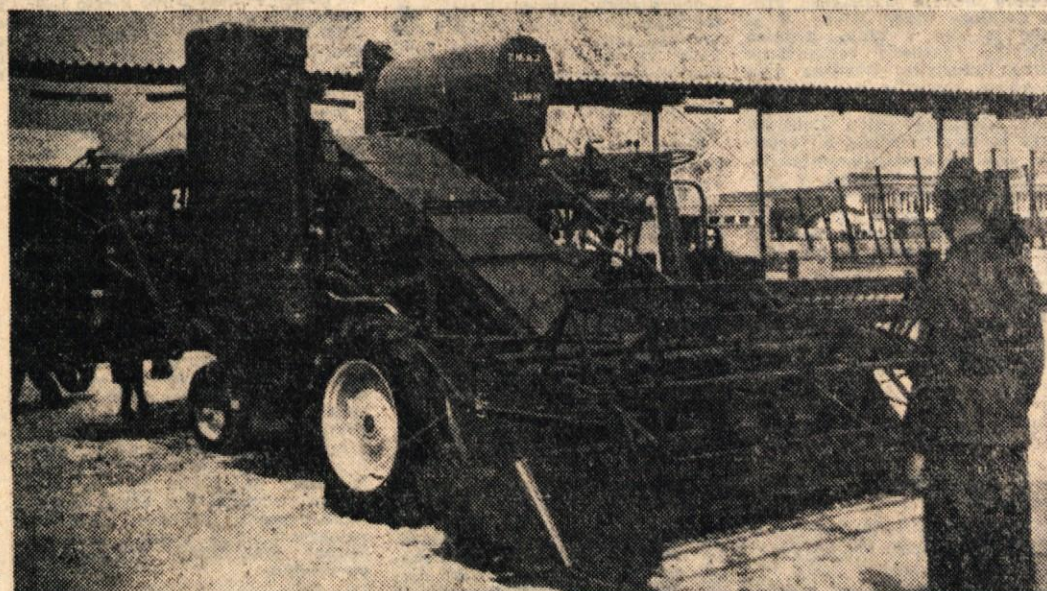
Vrnimo se na zagrebski velesejem. Ob alejah na sejemskem prostoru so se razvrstili številni prodajalci »krvičega« zlata in razstavili prstane, uhanke, zapeljive in raznovrstne okrasne predmete. Lepi, okusno izdelani pultji stoje povsod ob prehodih. Tu se lahko okrepčass s sadnimi sokovi, z jogurtom in nadevanimi kruhki. Množica ljudi in množica razstavnih predmetov.

«KRKA» hiti z novim obratom

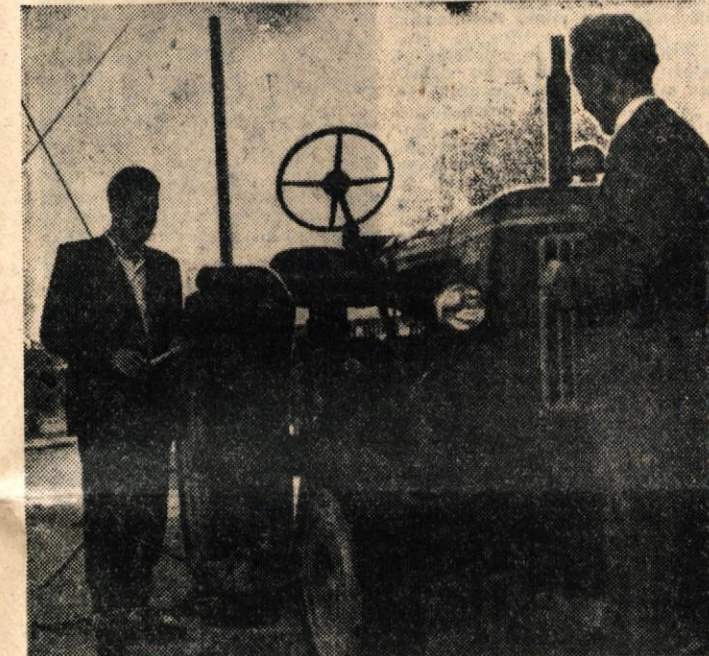
Poročali smo že, da bo noveška tovarna zdravih »Krk« zgradila v Ločni nov obrat za proizvodnjo jedovih kontrastnih sredstev. Na gradilišču, ki smo ga obiskali v ponedeljek dopoldne, je prav živahno. Delavci SGP »Pionir« so medtem že zgradili transformator 250 m dolgo cesto do skladišča vnetljivih tekočin, ta teden pa bodo začeli že betonirati temelje glavnega skladišča. Proizvodni obrat ne bo podkleten. Obe stavbi bosta enonadstropni s skupno površino več kot 1000 m². Na gradilišču so nam povedali, da bo vse še letos pod streho, če bo le vreme ugodno. Od 30. julija, ko so pričeli delati, so do zdaj z buldožerji prekopali in prestavili več kot 9 tisoč kubnih metrov zemlje.

Jugoslovani hodijo mimo razstavljenih predmetov skozi paviljone. Ni več »gužve« pred avtomobili in raznimi drugimi atrakcijami. Le trezno ocenjujoči pogledi, zmerne pohvale in kritika.

Tuji zastopniki se ne šopirijo več z vzvišenim smehljajem. Pravidno opazujejo obiskovalce, uslužno pojasnjujejo. Ne nastopajo več kot močnati predstav

Kombajn »ZMAJ« iz Zemuna, izdelan po tuji licenci, a vendarle v celoti plod naših prizadevanj in pridnih rok

Soferja iz Cerknice si ogledujeta traktor »ZADRUGAR«

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

V torek so na skupni seji predsedstva Republiškega sveta sindikatov in glavnega odbora Zveze Svobod razpravljali o kulturni in prosvetni politiki med delavstvom ter o njihovem izobraževanju. Prišel je čas, ko smo prišli od splošnih programskih načel in zamisli h konkretnim dejanjem ter začeli probleme sistematične obdelovati. Družbeno ekonomski razvoj je spodbudil iniciativno od spodaj, tako da je pri izobraževanju in kulturnem dvigu delavstva eden od osnovnih problemov v tem, da materialne možnosti, ki jih kolektivi imajo, ter njihovo razpoloženje ter iniciativna prehléva iniciativno in pripravljenost naših kadrov. Posamezni kadri, ki delajo na tem področju pa

Še večja skrb za vzgojo

nadgibo v sindikatih ali v Svobodah, dogaňanja ne občutijo dovolj in se marsikdaj izgubljajo v obrobnih problemih in strokovnih razpravah, predvsem na posameznih področjih amaterske dejavnosti. Množice delavcev pa hodijo svoja pota in iščejo svojih oblik.

Kar se tiče vzgoje in izobraževanja delavcev glede pridobivanja šolske kvalifikacije, smo z zakoni storiili odločilni prelom. Zakonski predpisi so osvobodili izvenšolsko vzgojo ozkih vezí, ki so prejšnja leta zavirale njen širši razmah. Deloma smo že uspeli, saj so programi, izdelani za vzgojo odraslih, že prilagojeni njihovu intelektualnemu in splošno življenjskemu nivoju. Rezultati so tu. V višje razrede osnovne šole se je vpisalo tisoč ljudi iz proizvodnje, v srednje strokovne šole 900, v mojstrske šole tisoč, v Dopolno ekonomsko srednjo šolo prav tako tisoč itd. Zda je v teh šolah že okoli 5 tisoč ljudi iz proizvodnje. Na univerzo pa se je vpisalo 345 ljudi in od teh je že sto prijavljenecv z uspehom opravilo sprejemni izpit. To dokazuje, da smo v objektivnem predvsem zakonodajnem, programskem pa tudi materialnem pogledu že odstranili prepreke in je stvar postavljena na dokaj množično osnovo.

V budoči bi bilo treba razširiti število izobraževalnih centrov in dograditi poseben sistem izvenšolskih ustanov za šolanje odraslih, dalje za centre za strokovno izpopolnjevanje, ki bi omogočili izpopolnjevanje na delovnem mestu, v posameznih podjetjih ali pa za več podjetij skupaj na področju ene ali več občin. Organizirati bi bilo treba tudi široko mrežo delavskih univerz, za sistematično toda istočasno raznovrstno ter možnost prilagode izobraževalno delo. Vse to delo bi bilo treba povežati. Zato so na omenjenem posvetu sprejeli predlog predsednika sindikatov Staneeta Kavčiča, da bi organizirali posebno zvezo delavskih in ljudskih univerz za republiko.

Svobode, ki so bile doslej nosilci amaterske dejavnosti, pa naj bi razširile udeleževanje na druga kulturna področja pa tudi za zabavo in razvedrilaj naj bi poskrbele. Delavcem bi morali nuditi tudi družabne prireditve ter pester zabavne večere. Čemu ne bi Svobode organizirale ob večerih tudi plesnih vaj? Nekateri sicer grme proti plesu, toda vsi mladi delavci in delavke kljub temu hočejo plesati in plečajo. Ker jim ne ugodimo, jih pošiljamo v roke malomeščanskim elementom, ki jih hkrati s plesom ubijemo tudi malomeščanskim navad. Zabavnega življenja zato ne moremo prepustiti stihiji in ga moramo obdržati na kulturni ravni. Razprava na tem posvetu pa je opozorila še na mnoge druge aktualne probleme in širšo dejavnost Svobod.

VELESEJEMSKES SLOČICE

VIDELI SMO

— Mi dajemo prospekte samo poročenim ženam.
— Naša blaga, vas čast jim. Lepa dekleta, kot da so jih obklicali tu. Ni čudno, če je komu pogled zašel in ga je morala njegova boljša polovica opomniti!
— E, Sime gledaš samo onamo. Drži se ti menet!
— Hladilnik, pralni stroji, sesalci prahu, štedilniki, navadni, električni, plinski, a vsi dragi, vse drago. Ko sem pobral dva delavca kdaj si bosta kupila kaj takega, sta mi zaupala:
— Ko bova v penziju.

PRI RUSIH

— Ja sam sputnik III. Visok sam 3 m in 75 cm... se je drl satelit pri vrodu v ruski paviljon. Tu je bilo tudi največ zija, ki pa so imela tudi kaj videti in slišati. Večina nas je gledala molče, zato smo različno slišali nekoga, ki je vprašal svojega sosedo:
— Ti, kaj misliš, da bodo sindikalne karte veljale tudi za potovanje na Luno? Veš, jaz sem letošnjo že porabil.
Pri razstavi ruskih plašč je starejši možak zaljubljen gledal steklenico »Vodka 50%«. Od nekje je prišel k njegovu hči in ojašano vzdihnil:
— Oh tukaj si, jaz sem te pa povsod iskala!

Rusi so imeli na razstavi tri knjige vitsov, v katere so pisali obiskovalci vse mogoče in nemogoče. Hvalili so rusko industrijo, kmetstvo, splošni tehnični napredek. Nekdo je izrazil dvom, da vsa ta tega najbrž ne uživajo ruski državljani. Štefka pa je zapisala:
— Na velesejmu sem prvič. Vaz paviljon mi je bilo všeč. Še bolj pa bi mi bilo všeč, če bi se spoznala s kakim Rusom.

SPET ZUNAJ

Zunaj so se ob stojnicah spominčkov dregljali v glavnem otroci in spraševali, po čem je to in ono. Prodajalec jih je podil:

— Ajde odzajte, deco! Sve pita, počsto je, a nema ni dva dinara!
— »Metalka« je razstavljala velike žerjave, vrhovi so bili skoraj nad oblaki. Iz skupine delavcev, ki jih je občudovala, se je oglašil nekdo, če sme splezati na vrh. Uslužbenec pri žerjavi je rekel, da ne. S kraljevičem Markom se niso izumirli vsi naši junaki!

V paviljon kjer so razstavljali knjige, tudi pomotoma ni noben zašel. Se jaz sem se mu izognil, ker upoštevam očetov nasvet, ki mi ga je dal, ko sem hodil še v osnovno šolo:
— Sin moj, nikar ne beri knjig. Poznal sem človeka, ki jih je precej prebral, potem se mu je pa zmešalo.
Vendar je na svetu še nepreviđna mladina, ki nima tako dobrih očetov. Saj sem slišal dekle, ki se je zanimalo pri stojnici za knjigo »Mladi levit«. Ko je stišala za ceno 1.100 din pa je dejala, da se ji še ni zmešalo in odšla naprej. Kakor vidimo, cene knjig skrbje za naše duševno zdravje.

IN AMERICANI

V ameriškem paviljonu sem pričakoval, da bom videl kak polomljen satelit. Zmotil sem se. Videl sem čelaga, ki pa je bil res precej manjši kot ruski. Američani razstavljajo še maketo letala »X 15«, katero, kot trdijo, bo že prihodnje leto poneslo v vesolje prve potnike.
Pokazali so nam še, kako eksplodira papir in kako se prenaša z žarki glasba. Poslušali smo kako bilje srce miši v satelitu. Gledali »kapsle«, v kakršnih bo potoval vesoljni potnik človek. Videli smo majhen bazen z motornim čolnom, v katerega so Jugoslovani nametali že precej kovancev po en dinar. Naj zaslužijo reveži Američani!

Zal pa so Američani izgubili precej v obeh nekaterih naših »naprednih« kmetov, ker trdijo v svojem prospektu, da bodo še naprej »vlagali napore za go-

● Foto klub Videm - Krško je v nedeljo slovesno proslavil desetletnico svojega obstoja. Z lepo razstavo, o kateri bomo prihodnjic obširneje poročali, so amaterji v Krškem proslavili društveni jubilej, h kateremu jim je toplo čestitaj tudi predsednik Društva kine zveze Slovenije dr. Ivo Frelih.

● Nogometna srečanja v nedeljo. 27. septembra — Brežice : Senovo, Garnizija Novo mesto : ELAN, Krško : Garnizija Brežice, Bela krajina (Cromelj) : Sevnica, Tekme bodo v krajih prvotimenovanih mestih.

● Večerna politična šola v Sevnici bo začela poučevati 5. oktobra; doslej ima 30 prijavljenecv.

● Strojepisni tečaj, ki ga je organiziralo 14. septembra Društvo stenografov in strojepiscev Novo mesto s pomočjo Srednje ekonomske in Administrativne šole, obiskuje 30 tečajnic iz Novega mesta in okolice; največ je uslužbenk.

● Dopisniki in sodelavci našega tednika so nam te dni poslali iz različnih krajev toliko novih prispevkov, da jih bomo lahko vsi objavili šele prihodnji teden! Poročajte nam, prosimo, do sobote tudi o konkretnem poteku priprave na jesensko sejo.

jenje hibridne koruze in ostalih donosnih kultur. Razen tega dokazujejo, da njihov kmetijski delavec krije s svojimi pridiki lastne potrebe in potrebe 183 ostalih Američanov, ter še 2,3 osebe v mozemstvu. Kaj takega se našim kmetom, vsaj dolenskim, še dolgo ne bo pripetilo.

Pri izhodu iz ameriškega paviljona sem srečal znanca, novomeško natakario, ki je navdušeno vzklinal:
— Madonisi, kaj vse imajo, mi pa še sadnih sokov ne premoremo!

OBISK GRE PROTI KONCU

V nemškem paviljonu, onem od demokratske republike, so fantje najbolj občudovali jazz instrumente, dekleta pa žensko spodnje perilo. Italijani so imeli tako grozne jagode kot češnje in še in še...

Spomnil sem se, da nisem dobil ruskega prospekta. Hajdi nazaj k Rusom! Pobral sem prvega človeka, ki je nosil ruski prospekt:

— Kje ste ga dobili?
— V paviljonu.
— Pretakni sem ves paviljon. Nič. Spet vprašam nekoga:
— Zunaj jih dele — mi pravi.
— Spet ven. In spet noter. In spet ven in spet...

Bil sem že precej na koncu z živci, zato sem nekoga, ki je bil očito z našega juga, vprašal kar v slovenščini:
— Kje delajo prospekte? — in pokazal na ruski prospekt, ki ga je držal v roki. On je nekaj zamomljal in zajecjal, končno pa izdaval:

— Kje nein...

Iskraj se mi je zaletelo. Ni se mi ljubilo polasnjevati, ampak sem kar po rusko prejel Ruse, njihovo tehniko, satelite in kaj vem kaj še. Satelite imajo, prospektov pa nikjer! Jezen sem se hitro obrnil in se zaletel v »stavarščina«, ki je nekam sopolhal z velikim kupom prospektov. Ko sem končno »dobil« kar sem iskal se mi je jeza ohladila.

Na koncu sem vprašal še nekoga delavca iz Bosanskega Broda, ki mi sloli velesejmu. Povedal je:
— Ze deajo let hodim na zagrebske velesejme. Sem njihov stalni obiskovalec. Velesejem nam vsako leto pokaže kaj novega, predvsem s področja mehanizacije. Borim se da ne bi pri odvedanju česa izpustil. Veste človek se tu kar nekako ne znaide.

Jože Primec

Uspehi in napredek prostovoljnega gasilstva

(Nadaljevanje s 1. strani)

osvoboditvi je prostovoljno gasilstvo s svojim osnovnim delom — gašenjem požarov in reševanjem ljudske in materialne premoženja — opravilo izredno pomembno delo v gospodarstvu našega kraja. Požarna statistika nam kaže, da je bilo v prvih desetih letih 580 požarov, ki so povzročili skupne škodo za 1.847.000.000 din, v gasilsko pomoč pa je bilo obvarovane za 920.000.000 ljudskega premoženja.

V zadnjih petih letih je bilo 471 požarov, ki so povzročili 287.639.343 din škodo, v gasilsko pomoč pa je bilo obvarovane za 1.898.167.462 din. Te številke nam kažejo dovolj jasno napredek prostovoljnega gasilstva. Naj omenim samo zadnji požar v »Novolesu« v Strazi, pri katerem je gasilstvo s svojo intervencijo obvarovalo skupnosti 300 milijonsko vrednost.

Eden od najznačilnejših uspehov od osvoboditve v organizaciji prostovoljnega gasilstva, je vsekakor lep razvoj industrijskega prostovoljnega gasilstva, ki ga pred vojno v našem kraju nismo imeli. Danes ima vsako industrijsko podjetje svoje prostovoljno gasilsko društvo. Teh društev imamo v kraju 15 s približno 600 člani in vsa so primerno dobro opremljena. Edina pomanjkljivost je v tem, da se v širši izobraževalni strokovni kader industrije premalo udeležuje v teh organizacijah, kajti gašenje terja višje znanje in temeljito poznanje strukture materialov, tehnološki proces proizvodnje itd., kar od navadnega delavca, gasilca še ne moremo zahtevati.

Tudi vključevanje žena v prostovoljno gasilstvo je pomemben napredek v novi Jugoslaviji. Žena-ti je vsekakor prvi in najvažnejši učitelj in vzgojitelj svojih otrok glede vseh vprašanj in tudi glede preprečevanja požarov, ki jih v mnogih primerih povzročijo prav otroci. Saj nam pove dolgoletna statistika, da igranje otrok z ognjem povzroči 10 odst. požarnih nesreč. Žena je v gospodinjstvu ali gospodarstvu tista, ki ima največ opravka z ognjem ali predmeti, ki lahko povzročijo požar, zato je izredno važno, da je žena dobro poučena o požarni varnosti, da pozna gasilska sredstva in jih zna uporabiti, če izbruhne ogenj. Zato je želja gasilstva, da se žene in pionirji vključujejo v prostovoljno gasilstvo z delom preventivne gasilske službe.

Napačno pa bi bilo, če bi mislili, da so gasilske organizacije naredile samo to. Prostovoljno gasilstvo sodeluje tudi z oblastjo v propagandni za organizacijo in uresničevanje preventivne gasilske službe za preprečevanje požarnih nesreč. Razen tega sodeluje prostovoljno gasilno društvo, predvsem na podeželju, v okviru SZDL v vsem društveno-kulturnem življenju in je bilo

v povojnem času nad 700 pomembnejših prireditelj, proslav, festivalov, javnih nastopov in iger, ki so jih organizirali gasilci. V kraju imamo štiri gasilske godbe na pihala ter več amaterskih igralskih in pevskih skupin.

Ko tako pregledujemo in analiziramo po 15 letih osvoboditve delo in napredek prostovoljnega gasilstva v kraju, lahko ugotovimo, da smo kljub raznim slabostim, ki so ostanki iz preteklosti, in težavam, ki nas spremljajo, dosegli velik uspeh in lep napredek. Gasilske vrste so se podvojile in pomladile z mladimi člani. Strokovna enomesečna gasilska šola GZ LRS v Medvodah je izučila 13 častnikov in 180 podčastnikov, s katerimi se je močno izboljšala požarna gasilska služba.

S temeljnimi zakonom o varnosti pred požarom v FRLRJ, ki je izšel 1956, so bili podani temeljni sodobne gasilske službe v državi, na njegovi podlagi pa smo dobili letos Zakon o gasilskih društvih LRS, ki ureja gasilsko organizacijo in njeno delo. Prostovoljna gasilska društva so osnovne organizacije, ki izvršujejo gasilsko službo. Gasilska društva se združujejo v občinske gasilske zveze, ki sodelujejo s ObLO v koordinaciji gasilske službe v občini. Občinske gasilske zveze se združujejo v okrajno gasilsko zvezo, ki vsklaja in vodi gasilska dela požarne varnosti v kraju ter je povezan organ med osnovno organizacijo in Republiško gasilsko zvezo. Gasilska organizacija Jugoslavije je vključena v Mednarodni organizaciji požarne varnosti in ljudske zaštite, ki ima nalogo izboljšati požarno in ljudsko varnost v svetu na načelu zblizanja narodov in preprečevanju vojne požara na temelju naše znanje in politike.

Vse gasilske zveze imajo nalogo, pomagati nižjim organizacijam pri strokovnem in organizacijskem usposabljanju članov.

Gasilci Celuloze so praznovali

Gasilci Tovarne celuloze Videm-Krško so v nedeljo praznovali 20. obletnico obstoja Gasilskega društva Celuloze Videm-Krško. V ta namen je bilo v Vidmu-Krškem republiško gasilsko tekmovanje papirne industrije. Gasilska društva so se pomerila v praktičnih vajah, metanju cevi in vezanju vozlov. Gasilska ekipa Celuloze Videm je bila ocenjena od republiške gasilske komisije v praktičnih vajah s 162,5 točkami, v metanju cevi 25 točk in v vezanju vozlov 182 točk, skupaj torej 344,5 točk. S tem je Celuloza osvojila prvo mesto in dobila pokal, priznanje in denarno nagrado 10.000 dinarjev. Tudi na tem tekmovanju je gasilsko društvo Celuloza častno branilo doseženi naslov republiškega prvaka. Njegova zmaga je povsem zaslužena. Na drugo

stavo. Vzporejajo gasilsko delo med organizacijami, izvajajo propagando za gasilstvo in dajejo predloge za taktično opremljenost gasilstva, sodelujejo v oblastnih organi in ostalih organizacijah v preventivni gasilski službi za preprečevanje požarov. Gasilska zveza LRS vzdržuje stalno gasilsko strokovno šolo, v kateri se vzgajajo gasilski častniki in podčastniki, novi gasilski kadri. Izdaja in ureja strokovni gasilski mesečnik »Gasilski vestnik« in gasilske knjige, po katerih se strokovno in organizacijsko ureja gasilska služba. Vse ta napredek prostovoljnega gasilstva in doseženi uspehi pričajo, da je ljudska oblast dajala gasilstvu velika materialna sredstva in posvetila vso skrb z ustanovitvijo gasilskih skladov za usposabljanje prostovoljnih gasilskih organizacij, da bi lahko pred vsako nesrečo obvarovalo materialno in kulturno bogastvo ljudstva in pripomoglo k normalnemu gospodarskemu napredku našega kraja in naše dežele. Doseženi uspehi so tudi posledica skrbi, dela in žrtvovanja naših narodnih in predanih gasilskih delavcev, kadrov, komunistov, kajti človek je glavni element prostovoljnega gasilstva, ki ga vodi moralni interes, kot gonilna sila v njegovi humani dejavnosti, ki se spaja z učenjem in delom za korist človeka, za ko-

Slavnostno okrašen Metliko je 29. septembra v nedeljo dopoldne napolnila množica gasilcev ter drugih prebivalcev. Številnim proslavam 40-letnice ZKJ, ki so se letos pri nas vrstile, se je pridružil še ena v Metliki, ki je bila hkrati tudi gasilska manifestacija. Pred nedavnimi so ugotovili, da je bila v Metliki 18. septembra 1939 ustanovljena enotna požarna bramba. — Pomembni dokumenti, ki pričajo, da je Metlika gasilsko društvo najstarejši v Sloveniji, so bili v nekaj starih gasilskih revijah, ziti in arhivi iz 90. let metliškega gasilstva razstavljeni v prostorih Belokranjskega muzeja.

Prireditelj je bila prava okrajna gasilska manifestacija, saj so se razen domačih društev udeležili tudi predstavniki gasilcev iz občin Brezice, Črnomelj, Videm-Krško,

Novo mesto, Trebnje, Zuzemberk, Metlika, Sevnica, torej iz vsega okraja. Sevečanost so dopolnili tudi predstavniki gasilcev iz okraja in mesta Karlovca ter področja Ozaljsko-Ribniškega, ki je bila zastopana tudi bratska hrvaška republika. To tradicionalno prijateljstvo med metliškim in hrvaškim gasilcem se zraslo na požarnih in hrvaških gasilcih so nemalokrat pomagali gasiti našim, naši pa hrvaškim. Med gosti so bili predsednik okrajne Metlike Belopavlovci, ki je bil pokrovitelj prireditelj, generalni major Ivan Lokovec-Jani, zastopnik republiške gasilske zveze Metod Rutar, predsednik okrajne gasilske zveze Novo mesto Lj. Z. Mirtič, sekretar ObK komiteja ZKS Metlika Franc Vrščina, predsednik občine Črnomelj Janez Zunič ter številni domači gostje in gasilski veterani.

Prireditelj je pričela jutraj ob devetih slavnostno sejo. Poveljnik občinske gasilske zveze Franc Črnugec je pozdravil navzoče ter na kratko orisal devetdesetletno stmo pot gasilstva v Metliki, ki se je iz 27-članske požarne breme ustanovljene leta 1899, počasi razvijala v močno gasilsko organizacijo. Danes šteje ta organizacija štiri častne člane, 55 aktivnih, 8 članic, 16 pionirjev ter 335 podpornih članov. Pred vojno so metliški gasilci sodelovali pri gašenju 37 požarov, po vojni pa 23 požarov. Med največjimi sta bila oni v Zaloki na Hrvaškem in takrat ko so gorele Rosalnice v Beli krajini. Leta 1948 je bilo društvo proglašeno kot najboljši v LRS. Z razvijanjem preventivne je uspešno dosegla, da lani ni bilo na njegovem področju niti enega požara. Z uspešnim gašenjem so v devetdesetih letih obstoja društva očuvali prebivalstvu neprecenljivo vrednost.

Po slavnostnem govoru so gasilcem za njihovo človekoljubno delo izrazili priznanje podpredsednik RZ Črnugec in Metliki in jim izročili dva šopka nageljnove rožmarinoma. Nato je predstavnik Okrajne gasilske zveze Novo mesto Lj. Z. Mirtič izročil 27 za slavnostnim gasilcem iz občine Metli-

Delovnemu kolektivu mariborskega podjetja »Metalna« je v letošnjih prvih 8 mesecih uspešno povečal proizvodnjo za okrog 1500 ton v primerjavi z istim obdobjem lani. Tudi finančni pokazatelji povečane proizvodnje so zelo ugodni, saj se je povečala vrednost proizvodnje v letošnjih prvih osmih mesecih za več kot milijardo dinarjev v primerjavi z istim razdobjem lani.

V Krusovcu je začela obratovati nova tovarna za izdelovanje vezanih plošč. Izdelava jih bo nad 4000 kubičnih metrov letno, vrednost letnega proizvoda pa bo nad 400 milijonov dinarjev. Grafični stroji nove tovarne so bili nekoli nad 300 milijonov dinarjev. Predvidevajo, da bodo vezane plošče začeli izvažati že letos.

V kratkem bodo začeli voziti vlakci po novi železniški progi Despotovac-Resavica ki bo vezala senko-resavsko in despotovsko območje rjavega premoga. Nova železnica je dolga 16 km, ima več mostov in 6 predorov.

Do začetka tečaja bo društvo še prejemalo prijave, za oba tečaja. Prijavitelje se lahko pri Dragici Rotarjevi na občinskem komiteju ZK Novo mesto. Podčaja bosta dvakrat na teden po 3 šolske ure.

Za plače več zanimanja kot za učenje...

»Iščemo dobro stenografsko. Nastop službe takoj.« Taksi in podobni oglasi so v časopisih vsak dan. Dajejo jih vodstva podjetij in ustanov, vendar prav ta le malo ali kar nič ne skrbe za vzgojo stenografskega kadra.

Iz našega okraja se je prijavilo za začetni stenografski tečaj 9 kandidatih, za nadaljevalni pa le 8. Društvo bo kljub temu, da bo imelo z obema tečajema zubo, ker je premalo

sl. Vzporejajo gasilsko delo med organizacijami, izvajajo propagando za gasilstvo in dajejo predloge za taktično opremljenost gasilstva, sodelujejo v oblastnih organi in ostalih organizacijah v preventivni gasilski službi za preprečevanje požarov.

Prostovoljno gasilstvo temelji na gasilskih socialnih temeljih tovariške pomoči v nesreči. Zato ima prostovoljno gasilstvo izvršene obremen na težke in odgovorne naloge, ki se z vsakim dnevom večajo spriču razvoja naše dežele in razvoja našega socialističnega gospodarstva. S tem razvojem, o tem smo prepričani, pa bo tudi naše gasilstvo dosegalo vedno boljše pogoje za napredek. Da pa bi prostovoljno gasilstvo doseglo svoj namen, da bi se utrdila med ljudstvom požarna preventivna služba in preprečili požari kolikor je to mogoče, je potrebno sodelovanje vseh množičnih organizacij. Po temeljnem zakonu o požarni varnosti je dolžnost vsakega državljanca, predvsem pa naše delovne in vzgojne inteligence, da sodeluje v propagandni požarnovarnostne službe med ljudstvom in mladino in da pomaga prepreževati požarne nesreče, ob katerih prav vsak posamezni član naše skupnosti, trpi tako ali drugače.

Zato vabimo vse, da sodelujejo v prostovoljnem gasilstvu in prisostvujejo gasilskim akcijam in prireditvam, ki jih prirejajo prostovoljna gasilska društva okraja v času »Gasilskega tedna« od 28. septembra do 4. oktobra. Lj. Z. Mirtič

Domachine in goste je pozdravil

ŽELEZNIČARJI V BOJU ZA SVOBODO

Od prvih dni upora proti oku. patorijem so bili tudi zavedni železničarji v vrstah borcev za nov svet. O lepih borbenih tradicijah lahko govorijo zlasti železničarji novomeškega vozlišča, ki so se zbraji minulo, nedeljo k pomembnemu slavlju. Približno 500 ljudi je prišlo k hiši Franceta Rifiča v Karlovcih pri Golušniku, med Hmeljnikom in Trško goro. Od železniške postaje v Novem mestu do gradu na Hmeljniku so vozili tovorni avtomobili, od tam pa je bilo do kraja zgodovinskega spomina naših železničarjev še 20 minut. Razen domačinov, Novomeščanov in železničarjev iz raznih krajev vzdolž dolenske proge so bili med gosti tudi Jože Borštnar, podpredsednik republiškega sveta sindikatov Slovenije, ing. Jože Levstik - Vid, podpolkovnik Ivan Mavrovič-Ivanov, Danijel Lepin, sekretar ObK ZKS Miro Thorževski, predsednik ObLO Maks Vale, Avgust Jazbinšek in drugi.

Domachine in goste je pozdravil

ka odlikovanja. Slavnost se je nadaljevala na prostem, ko je pred gradom stari gasilski veterani Ivan Drobničnik, spominski kamen na prostoru, kjer je bila 18. septembra 1909 ustanovljena enotna metliška požarna bramba. Nato je predsednik gasilskega društva Metlika Ivan Trček pri gasilski enotni jarni odprli spominsko ploščo dvema padlim borcev in štirim žrtvam fašističnega nasilja iz vrst metliških gasilcev NOV.

Gasilec in množici prebivalcev je zatem na Trgu svobode govoril predsednik OLO Niko Belopavlovic. Ob koncu govora je v imenu OLO Novo mesto v znak priznanja pripel k praporu metliškega gasilskega društva — najstarejšega v Sloveniji — vezen svilen spominski enot s tem je bil program slavnostnega dela prireditve zaključen. Metličani in gostje so se nato povesili ob pečenih jančih in metliški črnini v prijetnem čaru starodavne belokranjske gostoljubnosti.

Skupina naših pridnih fantov in deklet pozdravlja vse bralce Dolenjskega lista. Fanto, da bi tudi v brigadi brez domačega tednika težko shajali!

Ob obletnici Gubčeve brigade

Moji spomini na prve dneve in pozneje v partizanih so veliko povezani s Trebelnim, s kraji tam okrog in z Gubčovo brigado, katere borce sem bil. Kakor sem nekdaj v Dolenjskem listu, so bori tedaj imenovali Trebelno »Mala Rusija«, kar ni nič čudnega. V mojih spominih pa stoji Trebelno zapisano kot »kraljevstvo partizanov«. Težko je bilo takrat, ko smo hodili tam, pa tudi lepo. Vse okrog so bile postojanke Italijanov in pozneje domači izseljenci. Mokronog je bil takorekter pred nosom Trebelnega, toda v trebeljsko »kraljevstvo partizanov« so se sovražniki le težko odločili. Vanj stopili so se upali le takrat, kadar se jih je zbralo več tisoč. Pa še tako se je njihov pohod največkrat končal s samostojnim umikom in z žrtvami. Marsikdaj so prav brezglavo in razkropljeni zbežali nazaj v svoje postojanke. Kolikokrat so pohod na Trebelno poskusili Italijani, pozneje tudi Nemci in domobranci, pa vendar je Trebelno ostalo kraj, v katerem smo se partizani počutili mnogo močnejši. Kdo od borcev Gubčeve brigade se ne spominja Trebelnega in krajev tam okrog. Blatni Klanec je bil večkrat prizorišče borb. Čezeno smo šli na Trebelno, če smo prihajali z druge strani dolenske proge, in čez Blatni Klanec smo zopet odhajali, kadar smo marširali na drugo stran. Pa ne samo Gubčeva, tudi Cankarjeva brigada je bila tukaj in še druge.

Iz Trebelnega smo hodili v akcije na progo in sovražnikove postojanke. Ko smo 1. maja 1943 napadli Mokronog, smo dolge kolone voz z živili zapeljali v varno okoliš Trebelnega, od tu pa so živila po varnih poteh odromala v partizanske bojišnice. Po velikih borbah za Zuzemberk in okrog Sela-Sumberka julija 1943 smo se zopet vrnili na Trebelno in v okolico. Na Trebelnem je bil v začetku avgusta 1943 ustanovljen tudi četrti bataljon Gubčeve brigade. Ko so bile brigade utrjene od dolgih borb, smo

septembra 1942 ustanovljen železniški komite KPS Novo mesto. Moški zbor PD Dušan Jereb iz Novega mesta je zatem zapel več pesmi, sledile so recitacije mladink, za lepo razpoloženo pa je skrbela tudi železničarska godba na pihala iz Zidanega mosta. Po proslavi se je razvila prigrizna zabava; nekdanji bori in aktivisti so obudili spomine na vojna leta, partizanska in narodna pesem pa je družila skupine veselih ljudi. Za prehrano je bilo dobro poskrbljeno; posebno so vsi pohvalili kuharico in njen izvrstni golaž.

V vrsti proslav, posvečenih 40. obletnici ustanovitve KPJ, ima tudi nedeljsko slavo v Karlovcih svoj majhen, a zato nič manj prisrčen delež in lep pomen.

MAROKOVI BRIGADIRJI: ZDRAVO!

Prvi uspehi IX. novomeške MDB »Karla Kolmana-Maroka«

Prvega septembra je prišla v naselje Ivana Lole Ribara na delovno Rujska reka (odsek Paradiž). Nisi deveta novomeška mladinska delova brigada »Karla Kolmana - Maroka« zasavskega heroja. Brigada je sestavljena iz delavske kmetijske mladine. Povprečna starost brigadirjev je 17 let, kar jih pa ne ovira, da ne bi bili enakovredni ostalim brigadam, ki imajo starejši in fizično močnejši brigadirje. Tudi štab brigade je mlad. Komendant Tone Robar iz Sevnice je letos prvič na akciji in še voljačene ni odslužil. Čeprav je prišel v brigado tako rekoč brez izkušenj, se je že v prvih dneh pokazal kot odlični mladinski voditelj in dober organizator. Komandantov namestnik je Alojz Hrastar, vajenec v Novotoku. Kljub mladosti je tudi on opravil zaupanje, ki mu ga je izkazal OK LMS v Novem mestu. S pravilnim delom si je znal pridobiti zaupanje brigadirjev in avtoriteto. Prav gotovo sta imela oha precej zasluga, da je bila naša brigada v prvi dekadi proglašena za udarno. Seveda ne moremo trditi, da smo dosegli tak uspeh samo po zaslugi članov štaba, ampak po zaslugi nas vseh, ki smo v brigadi. Ne moremo povedati, kako smo bili srečni, ko je bilo dana brigadi to visoko priznanje. Sicerliči smo, da bomo udarni tudi v naslednji dekadi, v kateri bodo tekmovale vse brigade v 40. obletnice KPJ in SKOJ.

Brigadirji pa nismo samo dobri delavci na trasi in disciplinirani v naselju, ampak želimo tudi, da bi se na akciji česa naučili. V razne tečaje, ki jih je organizi-

rala ljudska tehnika, se je vpisalo iz naše brigade 60 mladincev od skupno 96. Največ zanimanja je za motoristični in avto-traktorski

Komendant in njegov namestnik sta se pravkar zadovoljna vrnila z dela; brigada bo tudi danes presegla delovno normo za 200%!

tečaj. Ostali tečaji so tudi dobro obiskani. Brigadirji si v teh tečajih izpopolnjujejo splošno znanje in znanje, ki jim je potrebno pri njihovem poklicu. Brigadirke se vadijo in izpopolnjujejo v gospodinjstvu, vse so vpisane v elektro-gospodinski tečaj.

Naše brigadirje-posameznike je zelo težko pohvaliti, ker si vsi prizadevajo, da bi bili najboljši. Prav gotovo pa zaslužijo v prvi dekadi posebno pohvalo Tončka Kopina, Marija Erpe, Milena Avsec, Vinko Bosina, Franc Nagelj in Milan Pavčina, ki so bili najboljši. Ostali brigadirji pa tudi ne zaostajajo veliko. Vsi si prizadevajo in želimo, da bi bila naša brigada v naslednji dekadi spet udarna, da bi bila spet med najboljšimi.

Franc Baškovič

»Küpte kühalnice, küpte rešeta...«

»Kühalnice, rešeta... küpte... küpte!«

Ribniška govorica, vsakemu znana, je vzbudila pozornost Novomeščanov. Voz, naložen z raznovrstno suho robo, se je pomikal skozi mesto. Sem in tja se je ustavil, posebno pred gostilnami in menzami, zavil tudi k stanovanjskim blokom in nato spet dalje...

Ribničana oče in sin sta se odpravila v svet, prodajati suho robo, kakor sta sama rekla. Čez zimo doma izdelujejo so-de, sita, kühalnice, perilnike in druge v suhorodarstvo spadajoče predmete, ki jih nato odkupi trgovec. Ob nastopu lepega vremena, največkrat šele poleti, se Ribničani odpravijo v svet. Zadruga naloži okoli 15 voz z najrazličnejšimi lesenimi izdelki in Ribničani jih prodajajo po vsej državi.

— Kam ste pa sedaj namenjeni, oče? — ga vprašam. — Iz kraja v kraj, s trebu-

hom za kruhom — se je glasil odgovor.

Prepotovala sta že vso Slovenijo in Hrvaško tja do Slavonije. Na vprašanje kako in kje prenočujeta, sta mi povedala tole zgodbo:

— Pred dnevi sva bila v Ljubljani. Nekdo, ki naju je po govorici spoznal, naju vpraša, kje sva dobila prenočišče. V hotelu Mu, odgovorim neznanicu. On pa spet: Kje pa je to? Bi se mene uzele? I, seveda, pravim, kar pojdim!

Ko pridemo nato do Češnjevarjeve štale, se je šele neznanicu posvetilo, da sva ga potegnili. Zato sva pa Ribničana...

— Kako se pa pišete, oče? — zakličem, ko je sedal na voz. — Tega pa ne boste zvedeli od mene. Enkrat sem po potrebnem izdal svoje ime, pa sem moral zato več davka plačati. Nikdar več!... tega pa ne! — je se rekel in pogl.

Danes tu, jutri tam — s trebuhom za kruhom... Tako si Ribničani še danes služijo svoj kruh. Ostali so zvesti ribniškimi tradicijam. Ra.

Za plače več zanimanja kot za učenje...

»Iščemo dobro stenografsko. Nastop službe takoj.« Taksi in podobni oglasi so v časopisih vsak dan. Dajejo jih vodstva podjetij in ustanov, vendar prav ta le malo ali kar nič ne skrbe za vzgojo stenografskega kadra.

Iz našega okraja se je prijavilo za začetni stenografski tečaj 9 kandidatih, za nadaljevalni pa le 8. Društvo bo kljub temu, da bo imelo z obema tečajema zubo, ker je premalo

prijav, izvedlo oba. Začela se bosta v torek, 29. septembra ob 17.40 uri v prostorih Administrativne šole Novo mesto. Tečaja bosta dvakrat na teden po 3 šolske ure.

Do začetka tečaja bo društvo še prejemalo prijave, za oba tečaja. Prijavitelje se lahko pri Dragici Rotarjevi na občinskem komiteju ZK Novo mesto. Podčaja bosta dvakrat na teden po 3 šolske ure.

Predsednik major Jože Lužar, Bitolj

V okopih Španije

(Spisal Veljko Vlahović, prevedel Joža Zupančič. Založba BOREC, Ljubljana 1959 — Izdano v počastitev 40-letnice ustanovitve Zveze komunistov Jugoslavije)

Napredna človeška misel se v zgodovini ne vije vedno po ravni, gladki poti navzgor. Pred končno zmago stoje večji in manjši porazi, triumfiral le so pogosto temne sile in plamen človečnosti se je tolikrat moral umikati kot drobna iskra v pepel in ruševine. Ko se je pred dvajsetimi leti prebujala internacionalna skupina španskih borcev skupaj s stotisočglavo množico španskega ljudstva v francoska taborišča s širokimi mrežami bodoče žice, je nad Evropo legal mrak fašizma na pohodu. Kmalu nato pa so tudi množice francoskega ljudstva bežale s severa proti jugu pred istimi fašističnimi hordami, s katerimi so v španski vojni tako sramotno paktirale na račun krvi španskega ljudstva.

Iz teh težkih dni triletnih državljanske vojne v Španiji nam je španski borec, Jugoslovčan Veljko Kovačević napisal spomine »V okopih Španije«, ki so mnogo več kot spomini. Bero se bolj napeto kot roman, in vendar ni nič izmišljeno. Pisec opisuje špansko vojno izključno na osnovi osebnih doživljanj, ne olepšava njenih temnih strani in ne idealizira ljudi in prav zato stala lika dveh borcev, Španec Gvapo in Jugoslovčan Gavro, dve življenjski in realistični usodi, ki bi taki kot stopata iz-

pod pištevga peresa, mogli dati največjemu romanu močno silo. Vsa sreča, da Jugoslovčan Gavro ni umrl ali padel, marveč je na pohodu v francosko taborišče premeteno izginil nazaj v gozdove, odkoder je kot drvar tudi prišel reševati špansko republiko. Čutimo, da se je Gavro, posebej v jugoslovanski osvobodilni vojski, spet pojavil na naših domačih tleh kot neuničljiva sila in na vseh krajih sveta pričujoča vest in poštenje.

Za nas Jugoslovane je imela španska državljanska vojna z vsemi političnimi in vojaškimi izkušnjami, pa tudi z vsemi slabostmi in napakami, ki jih lahko ocenjujemo iz zgodovinske perspektive, neprecenljivo vrednost v tem, da nam je dala v jugoslovanskih udeležencih preizkušene borce in poveljnike v času, ko je tudi jugoslovansko ljudstvo stalo golih rok pred do zob oboroženimi fašističnimi hordami. In res se v knjigi srečujemo z vrsto ljudi, ki so v NOB in danes vidna in znana imena.

Pisec opisuje, kako se je prebujal kot mlad neizkušen študent-nekomunist po kanalizirani v Španijo, se znašel v preddverju fronte in kmalu v okopih, kjer je kosila smrt. Srečno se je izmaknil klesam in se v trenutkih, ko se je

fronta umirila, ogledal po španskih ljudeh in njihovih navadah, doživljal »prekomanjavanja«, v jurišu na Penamarco za vedno izgubil vrsto jugoslovanskih soborcev, bil ranjen in prispel v bolnišnico v Alicante, pa spet na fronto, kjer pade njegov sicer neuničljivi Sančo Pansa — borec Gvapo, vplete pripovedovanje o boksarski mrzlici na fronti ob spopadu Luisa in Schmelinga in še obilo drobnih prihodov v fronti in za njo.

Toda mednarodna politika je zahtevala umik interbrigadistov. Vsak borec se je zavedel, da je to voda na mlin mednarodni reakcije. Usoda Španije se je bližala žalostnemu koncu. Toda Jugoslovčan Gavro še vedno živi in deli usodo z interbrigadisti ob prevozu s tovorno ladjo z odrezanega republikanskega ozemlja v Barcelono, kakor je zahtevala mednarodna komisija. Toda Barcelona ni mogla doživeti slave Madrida. Mostičke se je nevarno zožilo in stotisoči beguncev so se gnetli na preostalem koscu svoje svobodne zemlje. Toda ob zaprti špansko-francoski meji so na francoski meji že čakali močni policijski oddeli, ki so »dosledno politiko nevmešavanja« rešili po istih načelih, kakor jo je reševal že nekaj let Hitler, to je, s taborišči, pripravljenimi kot nagrada za

malone triletni boj španskega ljudstva in mednarodnih brigad zoper fašizem.

Cepprav se pisec le mimogrede ustavlja ob mednarodni politiki predvojnih let, daje med vrsticami jasno slutnjo o poteh zahodne demokracije, ki si je z nadaljevanjem v Münchnu sama kopala grob.

Knjigo je v dobrem prevodu Jožeta Zupančiča izdala založba »Borec« (1959) v počastitev 40-letnice ustanovitve ZKJ. Generacija, ki je takrat spremljala usodne dogodke na španskih tleh, jo bo brala s posebnim zanimanjem, mlajši rod pa tudi z zasluženim občudovanjem.

-nk-

Tudi v hribih je učiteljem lahko lepo

Tovariši uredniki!

Radovica leži vzdolžno od Metlike na lepem gričku. Pot pelje od Metlike skozi stelnike z belimi brezami. Z Radovice je prekrasen pogled na vasi spodaj in na vinograde.

Pred nekaj dnevi me je pot zanesla v ta kraj na obisk k sestri, ki je tu že tretje leto učiteljica. Ko sem stopala skozi vas, so me ljudje opazovali iz za hiš. Ze sem prišla k sestri in se nisem še prav usedla, ko je že prihitela deklica s polno košaro breskev in grozdja in rekla moji sestri:

»Mama so dali za vaš obisk, morda nimate nič pri rokah.«

Spoznala sem kmalu ves učiteljski kolektiv. Trije so na šoli. Dva, učitelj in učiteljica, sta šele letos prišla, kljub temu pa se razumejo kot dolgoletni prijatelji. Pomagajo drug drugemu pri šolskem delu, po pouku pa prijetno pokramljajo o šolskih in osebnih stvareh. Šolsko snazilko se tudi zelo dobro razumejo, saj jim je kakor mati.

Naslednjega dne sva šli s sestro v tamkajšnjo kmetijsko zadruho in zaprosili poslovođkinjo za zaobjček, ki bi ga rade spravile k teti na Grabrovec, da ga napolni z grozđjem. — »Kaj bosta hodile okrog

in iskale grozđje,« pravi poslovođkinja, »saj ga imamo pri nas dovolj. Za učiteljico ga imamo vedno! Le pojdita v naš vinograd, naježta se ga, napolnita zaobjček in še meni prinesita kak grozđ.«

Rečeno storjeno. Ko je sestra vprašala, koliko dolguje, je dobila odgovor: »Za lon boste šle trgati in na kolino morate priti!«

Tretji dan smo bile povabljene v Bojanjo vas. Čeprav je bil delovni dan, nas je družina čakala doma. Med vojno je bila ob vse imetje, dva sinova pa sta padla v partizanih. Peljali so nas v hišo, postregli s šunko, kruhom in z vinom. Pripovedovali so o težkih dneh med borbo, o vsakdanjih skrbih, o delu ter o uspehu in učenju svojih dveh otrok. V mraku sva se vračale na Radovico, gospodar pa nas je pospremil skozi vas.

Ne gre za to, da učiteljem strežejo. Učitelj si lahko kupi sam, če kaj potrebuje. Stvar je le v tem, da je učiteljem mnogo lažje v hribih, če so ljudje prijazni z njimi in če vidijo in razumejo njihov trud z otroki.

Sama službujem že šesto leto na Gorenjskem. Res je Gorenjska lepa dežela, prijaznosti teh ljudi pa ne morem primerjati z Belokranjci.

Ko sem odhajala z obiska pri sestri, so mi mnoge roke mahale v pozdrav: »Se pridite, za vedno med nami!« Sama pri sebi pa sem si mislila: Tudi v hribih je učiteljem lahko lepo...

Marija Rogelj

Vlado Lamut: DOLENJSKI MOTIV (tuš — 1957)

Čatež je dobil novo šolo

— Novinar, zdaj pa nič več pisati! Začel se je zabavni del. Godba iz Trebnjega je igrala, mladina plesala, starejši pa so se ob kozarku in prigrizku pogovarjali o novi šoli. Eni so tudi zapeli.

V vrsti proslav 40. obletnice KPJ in SKOJ je pomembna zaključna proslava trebanjske občine na Čatežu, ki je bila združena s proslavo stoletnice čateške šole in z otvoritvijo nove šole, ki nosi ime narodnega heroja Vinka Simončiča-Gasperja. Proslave v nedeljo 20. septembra, so se udeležili Roman Ogrin, sekretar Okrajnega odbora SZDL Novo mesto, ing. Jurij Ivanetič, predsednik okr. sveta za šolstvo, Ciril Bukovec, predsednik Občinskega ljudskega odbora Trebnje, Jože Perpar, sekretar Občinskega komiteja ZK Trebnje, ter predstavniki OLO.

Sekretar Roman Ogrin se je v svojem govoru dotaknil vojnih dni Čateža in okolice, vprašanja vzgoje mladine včasih in danes, v zaključnem delu govora, pa je prišel na kmetij-

ska vprašanja občine Trebnje. Za njim je Ciril Bukovec med igranjem žalostinke odkril ploščo padlemu, narodnemu heroju Vinku Simončiču-Gasperju in borcem domačinom, ki so padli v NOB. Padle so počastili z enominutnim molkom.

V zelo pestrem in lepo pripravljenem kulturnem sporedu so sodelovali pionirji — pevci s Čateža, pionirke iz Trebnjega, recitatorka, godba na pihala iz Trebnjega, moška pevka zbora s Čateža in iz Sentlovenca, najmlajši so zaplesali v narodnih nošah, pionirke pa so lepo recitirale. — Najbolj pristen je bil nastop najmlajših pionirjev in pionirke pa so lepo recitirale. — Pevci iz Sentlovenca, pa tudi drugi nastopajoči niso dosti zaostajali.

Po kulturnem delu sporeda je izročil predsednik trebanjske občine Ciril Bukovec ključ šole članu šolskega odbora in predsedniku krajevnega odbora Čatež Francu Anžlovarju. Ta je goste in domačine povabil na ogled nove šole.

Šola je urejena moderno in

je zelo svetla. Stoji na lepem kraju. Zal še nima tekoče vode, urediti pa bo treba dokončno še okolico šole. — Pri gradnji so precej prispevali z materialom in prostovoljnimi delom domačini — največje prebivalci Razbor ter Dolenje in Gorenje vasi.

P. J.

Štirinajstega julija približno ob treh je prišlo povelje, naj se pripravimo za napad, čeprav ni bilo kaj posebnega pripravljati. Vse je bilo že pripravljeno. Treba je bilo samo krepko stisniti zobe in se pogrnati v napad na odprte cilje.

Ob pol štirih smo se razvili v strelce in se jeli potasi in oprezno, kar se je dalo tiho, korak za korakom, s puškami, pripravljenimi na strel, in z ročnimi bombami v rokah pomikati naprej, da bi natanko ob štirih prišli do tiste bojne črte, kakih petdeset metrov pred okopi, s katere bi vzravnani v ognju bomb in mitraljezov naskočili sovražnika.

Se nekaj minut je manjkalo do štirih, pa niti ptica ni zaprhutala. Kazno je bilo, da smo jih presenetili splošč. Sovražnikove mrtve straže bi nas bile morale opaziti in nas obsuti s kroglicami, pa se niso oglašale, ko da jih sploh ni. Ura je kazala že štiri. Penamarco pa je še zmerom trdno spal. Okrog njega je samo gomazelo. Sovražnikovih okopov še nismo videli, ko da so neke na drugi strani hriba. Čas je že bil, da bi se pogrnili v naskok, čeprav na prazno. Toda v tem najusodnejšem trenutku nas je sovražnik prehitel, morda samo za nekaj sekund, z gosto preprogo ročnih bomb in rafalov iz brzostrelk. Naše strelske vrste so popadle ko pokošene na tla, goreča od eksplozijo. Na desetine granat je ko besneča lava zasulo naše vrste. Bombe so poletele tudi iz naših rok. Razdalja med nami in sovražnikom je bila tako majhna, da je bila uporaba pušk in mitraljezov malone izključena. Po fronti so odmevale samo eksplozije ročnih bomb. Krike z ene in druge strani je bilo komaj slišati.

»Juriš, juriš, hura, hura!« je zagrmelo po dolgi črti strelskih vrst. Planili smo na noge, vržili bombe in se pogrnili v napad. Komaj smo napravili

korak ali dva, me je nekaj dvakrat močno udarilo in zgrudil sem se nezaveden. Ko sem se malo pozneje, morda že čez nekaj minut, ovedel, so bombe pokale okraj hriba. Penamarco je bil v naših rokah. Okrog mene je ležala na obeh straneh nekoliko redkejša veriga mrtvih in ranjenih, malone pol bataljona. Poskusil sem se odplaziti nazaj, pa sem se drugič onesvestil. Znova sem se ovedel pri četrtem bol-

nikaču, h kateremu me je bil nekdo privlekel, okrog njega je ležalo še kakih dvajset bolj ali manj nevarno ranjenih.

Cetni bolničar mi je z dolgimi škarami razparal obleko in jo vrzel proč. Ostal sem nag ko novorojenček. Potem ko mi je prevezal rane, mi je sezul čevlje in jih vrzel na okrvavljeno obleko. Videč, da gredo tudi čevlji, ki sem si jih priskrbel tako težko, sem kričnil:

»Ne, čevlji mi kar vrni!«

Presenečeni bolničar mi je brez obotavljanja položil okrvavljene čevlje pod glavo, na nosilnico, ne da bi razumel moje razburjenje. Potem ko sem že dolgo hodil bos, se je Branku Kršmanoviču nekoč posrečilo najti v Valencii te velike nizke čevlje in me obuti. Lepših čevljev fronta še nikoli ni videla. To je bila čudovita mešanica jelenje kože z antilopo, vredna

javila tudi ovira pri postavljanju igralnih odrov, ker se ti nahajajo povsod v šolskih prostorih.

Kulturnoprosvetno življenje v Črnomlju samem, ki se odvija v okvirju KUD Miran Jarc, se bo kmalu počelo s tem, da se bodo vključili delavoljni in spn-

ložiteljimi sredstvi.

Prihodnji mesec: vselitev v novo vaješko šolo

Po enem letu, odkar so na cesti herojev v Novem mestu začeli graditi novo vaješko šolo, je novi objekt, ki ga je zgradil kolektiv SGP Pionir, tik pred vseh šestih. Za letošnji občinski praznik Novega mesta, 29. oktobra, se bo v novi šoli začel pouk. V šoli je sedem učilnic, ena predavalnica in tri opremljene delavnice v kleti; omogočile bodo združitev teoretičnega in praktičnega pouka za vse obrtne stroke. Stavba je tudi na zunanaj prav lična.

Naš najbogatejši zbiralec knjig

Blizu živopisne Bačarske v Sarajevu živi 80-letni Osman Sokolović, najbogatejši jugoslovanski bibliofil. V svoji zbirki ima deset tisoč zvezkov,

sozni delavci kolektiva tovarne BELT ter se bo pripojila lokalna skupina »Veseli Belokranjci«. Vsekakor je treba tudi čimprej najti finančna sredstva za nabavo ozkočrtnega kinoprojektorja, kajti predavanja bodo uspešna na podeželnju predvsem ob predvajanju poučnih filmov.

Ob zaključku seje so sklenili, da se bodo vsi člani sveta udeležili skupnega izleta ob 11. prosilave, ki bo prihodnje soboto in nedeljo v Završnici nad Zirovnico. S seboj bodo popeljali tudi ostale, v preteklem letu najbolj zaslužne kulturnoprosvetne delavce iz črnomljskega področja.

—pb—

Naš najbogatejši zbiralec knjig

Blizu živopisne Bačarske v Sarajevu živi 80-letni Osman Sokolović, najbogatejši jugoslovanski bibliofil. V svoji zbirki ima deset tisoč zvezkov,

knjig in rokopisov v ruskem, arabskem in perzijskem jeziku. Nekatere knjige in rokopise so stari tudi po 400 let. Ni pa rokopisov samo zbiral, ampak jih je tudi proučeval in je objavil več del iz zgodovine stare Bosne.

Svoj čas so Sokoloviću ponudili za njegovo biblioteko 5 milijonov dinarjev, vendar ponudbe ni sprejel, ker se nikakor ne more ločiti od svojih knjig.

Gostovanje harmonikarjev iz Karlova v Kostanjevici

Zbor 80 harmonikarjev članov Prosvetnega društva »Triglav« iz Karlova, bo za otvoritev nove kulturne sezone priredil v nedeljo, 27. septembra popoldne ob 15. uri koncert v Kostanjevici na Krki.

Vabljeni!

onesvestil. Bil je odličen, plemenit, priljubljen in hraber borec. Vest me je pekla zaradi tiste vražje konserve. Niti na misel mi ni prišlo, da je bila to njegova zadnja želja.

Stirje z bivše opazovalnice smo bili že izločeni iz stroja. Joković in Baruh mrtva. Djurdjev in jaz nevarno ranjena. Toda to je bila malenkost v primeri z zgubami bataljona.

Ranjence so hitro odnašali proti bataljonskemu prevozvališču. Ko so me vzdignili na rame, sem se spomnil naslovov, ki sem jih imel v žepu.

»Naslavi, naslavi!« sem vzklíknil. »V žepu jih imam.«

Bolničar je brž obrnil žep in vzel iz njih nekaj naslovov, ki so mi jih bili dali tovariši za primer svoje smrti. Med njimi sta bila Jokovićev in Baruhov. Na starem zmečkanem listu je bil napisan tudi naslov Kočmarovskega, od katerega sem se bil že davno ločil. Nekeč, ko sva bila še skupaj pri mitraljezu, mi je dal naslov svojce. Mesta in ulice njegove družine ni bilo več moč razbrati.

Zadnjikrat sem ga videl nekaj trenutkov pred jurišem na Penamarco. Prejnjt dan so mu bili zamenjali strega in oguljenega »Tokareva« z novim sovijskim puškomitraljezom »Diktirevom«.

»Ta ne bo odpovedal,« mi je dejal, ko je šel mimo in se spomnil tistih napetih trenutkov, ko nama je najin stari mitraljez nekajkrat odpovedal.

»Kaj je s Kočmarovskim?« sem se obrnil na nekega njegovega rojaka iz Romunije.

»Padel je v prvem jurišu,« mi je odgovoril.

»Bolje je, da ne vprašam po nikomer več. Danes zjutraj so odgovori za vse enaki. Na Penamarco je kosila smrt neizprosno, videti pa je bil tako nedolžen, ko smo se vzpenjali skozi njegove oljne gaje.

Gabriel Humeck: HMELJNIK (olje)

Delavci v prosvetna društva

O delu in načrtih občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev v Črnomlju

Občinski svet Svobod in prosvetnih društev v Črnomlju, ki združuje 16 društev, se pripravljajo na občno zborovanje posameznih društev in na letno skupščino sveta. Na zadnji seji so sklenili, da morajo prav vsa društva izdelati analizo opravljenega dela v preteklem letu ter pripraviti program za novo delovno dobo. Programi pa morajo biti stvarni, tako da jih bo mogoče res izpolniti primerno okoliščinam in z razpoložljivimi sredstvi.

Svet je ugotovil, da so bili v zadnjem času doseženi prav lepi uspehi v razvoju dramatičnega, velike premalo pa se je storilo za splošno izobraževanje odraslih. V bodoče bo tudi to urejeno, čim bo zaživel novoustanovljeni izobraževalni center v občini Črnomelj. Na podeželju imajo ponekod težave glede sodelovanja odraslih v kulturnoprosvetnem življenju, zato so osredotočili delo na šolsko mladino. Večkrat se po-

javila tudi ovira pri postavljanju igralnih odrov, ker se ti nahajajo povsod v šolskih prostorih.

Kulturnoprosvetno življenje v Črnomlju samem, ki se odvija v okvirju KUD Miran Jarc, se bo kmalu počelo s tem, da se bodo vključili delavoljni in spn-

ložiteljimi sredstvi.

Prihodnji mesec: vselitev v novo vaješko šolo

Po enem letu, odkar so na cesti herojev v Novem mestu začeli graditi novo vaješko šolo, je novi objekt, ki ga je zgradil kolektiv SGP Pionir, tik pred vseh šestih. Za letošnji občinski praznik Novega mesta, 29. oktobra, se bo v novi šoli začel pouk. V šoli je sedem učilnic, ena predavalnica in tri opremljene delavnice v kleti; omogočile bodo združitev teoretičnega in praktičnega pouka za vse obrtne stroke. Stavba je tudi na zunanaj prav lična.

Naš najbogatejši zbiralec knjig

Blizu živopisne Bačarske v Sarajevu živi 80-letni Osman Sokolović, najbogatejši jugoslovanski bibliofil. V svoji zbirki ima deset tisoč zvezkov,

sozni delavci kolektiva tovarne BELT ter se bo pripojila lokalna skupina »Veseli Belokranjci«. Vsekakor je treba tudi čimprej najti finančna sredstva za nabavo ozkočrtnega kinoprojektorja, kajti predavanja bodo uspešna na podeželnju predvsem ob predvajanju poučnih filmov.

Ob zaključku seje so sklenili, da se bodo vsi člani sveta udeležili skupnega izleta ob 11. prosilave, ki bo prihodnje soboto in nedeljo v Završnici nad Zirovnico. S seboj bodo popeljali tudi ostale, v preteklem letu najbolj zaslužne kulturnoprosvetne delavce iz črnomljskega področja.

—pb—

Naš najbogatejši zbiralec knjig

Blizu živopisne Bačarske v Sarajevu živi 80-letni Osman Sokolović, najbogatejši jugoslovanski bibliofil. V svoji zbirki ima deset tisoč zvezkov,

knjig in rokopisov v ruskem, arabskem in perzijskem jeziku. Nekatere knjige in rokopise so stari tudi po 400 let. Ni pa rokopisov samo zbiral, ampak jih je tudi proučeval in je objavil več del iz zgodovine stare Bosne.

Svoj čas so Sokoloviću ponudili za njegovo biblioteko 5 milijonov dinarjev, vendar ponudbe ni sprejel, ker se nikakor ne more ločiti od svojih knjig.

Gostovanje harmonikarjev iz Karlova v Kostanjevici

Zbor 80 harmonikarjev članov Prosvetnega društva »Triglav« iz Karlova, bo za otvoritev nove kulturne sezone priredil v nedeljo, 27. septembra popoldne ob 15. uri koncert v Kostanjevici na Krki.

Vabljeni!

onesvestil. Bil je odličen, plemenit, priljubljen in hraber borec. Vest me je pekla zaradi tiste vražje konserve. Niti na misel mi ni prišlo, da je bila to njegova zadnja želja.

Stirje z bivše opazovalnice smo bili že izločeni iz stroja. Joković in Baruh mrtva. Djurdjev in jaz nevarno ranjena. Toda to je bila malenkost v primeri z zgubami bataljona.

Ranjence so hitro odnašali proti bataljonskemu prevozvališču. Ko so me vzdignili na rame, sem se spomnil naslovov, ki sem jih imel v žepu.

»Naslavi, naslavi!« sem vzklíknil. »V žepu jih imam.«

Bolničar je brž obrnil žep in vzel iz njih nekaj naslovov, ki so mi jih bili dali tovariši za primer svoje smrti. Med njimi sta bila Jokovićev in Baruhov. Na starem zmečkanem listu je bil napisan tudi naslov Kočmarovskega, od katerega sem se bil že davno ločil. Nekeč, ko sva bila še skupaj pri mitraljezu, mi je dal naslov svojce. Mesta in ulice njegove družine ni bilo več moč razbrati.

Zadnjikrat sem ga videl nekaj trenutkov pred jurišem na Penamarco. Prejnjt dan so mu bili zamenjali strega in oguljenega »Tokareva« z novim sovijskim puškomitraljezom »Diktirevom«.

»Ta ne bo odpovedal,« mi je dejal, ko je šel mimo in se spomnil tistih napetih trenutkov, ko nama je najin stari mitraljez nekajkrat odpovedal.

»Kaj je s Kočmarovskim?« sem se obrnil na nekega njegovega rojaka iz Romunije.

»Padel je v prvem jurišu,« mi je odgovoril.

»Bolje je, da ne vprašam po nikomer več. Danes zjutraj so odgovori za vse enaki. Na Penamarco je kosila smrt neizprosno, videti pa je bil tako nedolžen, ko smo se vzpenjali skozi njegove oljne gaje.

V mlajih, venci in cvetju je nova čateška šola pozdravljala domačine in drage goste. Po 100 letih je dobila nove, trdnjše in večje temelje...

Gostje na sobotnem republiškem atletskem tek movanju Ljudske milice na novomeški Lok

Okrajno glasilo SZDL v Siskem tiskavnik "JEDINSTVO" je 19. septembra objavil daljše poročilo o Pohodu na Bazo 20 v okviru proslav 40-letnice ustanovitve KPJ in SKOJ in pripravi na VII. zlet Bratstva in enotnosti, ki bo prihodnje leto v Novem mestu. Poročevalce obširno omenja vloga partizanskega Roga v letih NOB, zaključuje pa s tem mislijo, da je danes Rog v čisti splošni misli, kar pomeni bodilnega boja Slovenije. Skrb, ki jo družbeni činitelji novomeškega okraja posvečajo zgodovinskim objektom iz let NOB, je presenetljiva, pravi poročilo.

Ljudski mililenci so spet opravi-
 lili eno izmed športnih tekmo-
 vanj, ki jih je letos že organi-
 ziral SNZ Slovenije. Položili so
 nov tekmovalnjak tudi želja, se-
 stavbo, ki nastaja v njihovih vr-
 stah. Novomeško tekmovalje bo
 pa lahko še dolgo dolenski
 športnikom ogledalo in vzor, kak-
 šna naj bodo športna tekmovalja
 in kot dokaz, da je moč marsikaj
 narediti.

— Ali pa:
— Za moške, ki mnogo potuju, je izdelek novozadškoga konfekcijskega podjetja, dobiti pa ga u Zagrebu na Illici št. . . j govoril napovedovalec.

N. m. 362, 373 — skupaj 735 točk
V. KD Partizan N. m. 320 277 —
skupaj 597 točk.

Ekipi KK Razlag Brežice in K
Enotnosti iz Novoga mesta sta s
plastirali na republiško prvenst
v borbenih igrah. R. V.

OKRAJNA ROKOMETNA LIGA

**PARTIZAN MIRNA : PARTIZA
RADEČE 21:25**

Domači Partizani je imel igr
skoraj vse čas v svojih rokah zač
nje minute pa so bile usodne in
gostje s hitro igro in veliko bod
benostjo izenačili in prešli v vod

loza vložila protest zaradi reg
stracije igralcev. Igra je bila
nekaterih trenutkih zelo lepa
borbena. Igralci so bili discipli
nirani.

PARTIZAN Brežice : SVOBOD
Krmelj 40:14

Domači Partizan je popolnom
pregazil borbena igralca Krmelja.
Rezultat tekme je realen.

SVOBODA : PARTIZAN

(Crnomelj) 12:3
V prvenstveni tekmi ženske košmetne lige je črnomajski partizan izgubil precej visoko proti letošnjemu republikemu prvaku Svobodi iz Ljubljane z rezultatom 12:3 (5:2). Kljub visokemu porazu

so igralke igralce zelo borbeno, po-
sebnost sta se izkazali vratarici
Ranglova in Zuničeva. Igralke ljubljans-
ke Svobode so še vedno ena
najboljših ekip v Sloveniji. Kaže
da se jim bo uresničila želja po
vstopu v zvezno rokometno ligo.

Doslej smo bili vajeni, naš konfekcijo smatrati kot nekaj, kar bomo resneje vzeli nego v bodočnosti, zdaj pa je žela povojnih, zato ni vredna besede in smo raje stikali za primer nim blagom, se jezili s šiviljam krojači, namesto da bi pod očli. Prepričana sem, da bi pod jetja, če bi tako revijo prikazovala v raznih krajih, povsem pridobila zase vse ženske.

Da je vse to res, se lahko sami prepričate, kadar vas popane v Zagreb na Illico, saj sem tudi jaz šla pogledat, ki potipat razstavljene plašče v trgovino, kjer jih prodajajo.

R. B.

Ni Zagrebškem vselejemu ameriški paviljon ni vzbujal nikakršnega posebnega zanimanja, kot prejensja leta. Nam je bilo všeč, da smo prva gotovna in bilo toliko, da razstavljene rakete in opreme človeka za pot na Luno kot za praktično in lepo opremo za dojenčke, ki so jo razstavljali. Američani so prikazali zelo lepo in nadvse praktično stajajo otroka, ki se uči prvih korakov. Narejena je iz obroča iz plastične mase, enakega poda in štirih palic, stranice pa ima spleteno iz vrvi. Kadar otrok v stajali sedijo, ima še blazino, ki se napihne.

Razen stajice so razstavili še športni otroški voziček, povsem podoben našim, le da ima iz iste ga blaga ali polivinilne mase še

da ne dobe sončarice. Ali ni bolj
ša in tudi lepša strehica, ki ob
varuje otrokovo glavo pred sonč

Večerja: zapečen krompir, jev piré z jajci, stročj fižol v solati.

Večerja: koruzni močnik z jabolki.

3. **Kosilo:** kostna juha z je-trnim grahkom, jabolčni

4. **Kosilo:** argo juha z ri-
žem, sarma iz sladkega
zelja, krompir v kosih
peteršiljem, sadje.

Jesenski kostum s širokim šalovratnikom, ki ga krasita dva velika gumba. Krilo je ozko

ske čokolade, tvorijo pa jo najrazličnejše kombinacije: oba dela sta bela, oba modra, krilce oz. hlačke so bele, bluzica temno-modra ali rdeča, krilce gladko, bluzica vzorčasta itd. Enim hlačkam in krilcu sešij dve do tri bluzice, ki naredijo vtis, da je otrok vsakokrat ves nov oblečen.

Sin in hčerka bosta v taki garnituri lepo oblečena, v pozni jeseni pa to njun garderobo dopolnimo še s svetlimi ki se v barvi ujema z barvo obleke.

27

2 7 4 6 Hlačky

32 regib

KROMPIR V SUHI KRAJINI

Letošnji pridelek krompirja bo za 30 odstotkov slabši od lanskega, predvsem pri belem krompirju, zaradi močnega napada krompirjeve plesni. Boljše kot bele sorte krompirja je obrodila sorta Merkur, posebno na lažjih zemljiščih, medtem

ko je na težkih zemljiščih zaradi preobilnega dežja slabši pridelek. Spravljajanje krompirja je v polnem teku. Kmetovalci tudi že pospravljajo hibridno koruzo, domača sorta pa še ni dozorela. Pridelek hibridne koruze ne zaostaja

za lanskim — kmetovalci se s pridelekom na splošno pohvalijo. Povprečni pridelek hibridne koruze bo nad 40 stotov po hektarju, pridelek domače sorte pa cenimo na 17 stotov po hektarju. Nekaj kmetovalcev je sejal seme lanskega prideleka hibridne koruze — le-ti bodo imeli zelo slab pridelek, ker niso hoteli verjeti, da je seme hibridne koruze le za eno leto.

CELODNEVNO POUČEVANJE IN NAGRAJEVANJE UČITELJSTVA

V občini Žužemberk poučuje učitelstvo na vseh šol h, razen v Žužemberku in na Dvoru, po ves dan. Ker dosedanj predpis ne dopušča drugega, dobilo le eno plačo in 3.000 din dodatka mesečno. Referent za šolstvo pri Oblo pravi, da je to vprašanje, ki tudi vpliva, da prosotni kad. zapušta Suho krajino.

Letos: 1920 šolarjev v Novem mestu

Novomeške šole obiskuje letos 1920 otrok. V Administrativno šolo hodi 85 deklet, v Srednjo ekonomsko šolo 92 dijakov, v Gimnazijo 171 dijakov, Učiteljske jih ima 222, Osemletka I. ima 573 učencev, Osemletka II. pa 677. Srednjo kmetijsko šolo, ki se bo začela oktobra, bo obiskovalo 100 dijakov. Vsi ti otroci se drenajo v dveh šolskih stavbah v mestu, razen Srednje kmetijske šole, ki ima lastne prostore na Grmu. Hudomušnji pravijo novomeškim šolam »tovarna za otroške konserve«; morda imajo prav!

21 hiš — 100 kovačev

Vas Rogi v Gorskem Kotaru (Hrvaška) šteje le 21 hiš. Vsi prebivalci so si sorodniki, daljnji ali bližnji, mimo tega ima vas 100 kovačev. Njihova »specialiteta« so zlasti svedri, ki slovijo daleč naokrog. S kovaštvom so se vaščani začeli ukvarjati pred pol stoletjem.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Redenski koledar

Cetrtek, 23. septembra — Nada Petek, 25. septembra — Uroš Sobota, 26. septembra — Justina Nedelja, 27. septembra — Kozma Ponedeljek, 28. septembra — Vencelav

KINO

Brezice: 24. in 25. 9. jugoslovanski film »Pet minut raja«. 26. 9. ameriški barvni film »Lepo je biti mladi«. 27. 9. ameriški barvni film »Tamanog, opa«. 28. 9. do 1. 10. ameriški film »Marija Walewska«.

OBVESTILA

Gozdarsko lesna poslovna zveza Novo mesto razpisuje delovni mesto. Prodam dobro ohranjeno samsko pohištvo. Ferlinčev Mihael, Kettejev drevored 4. Novo mesto.

OBVESTILA

Gozdarsko lesna poslovna zveza Novo mesto razpisuje delovni mesto. Prodam dobro ohranjeno samsko pohištvo. Ferlinčev Mihael, Kettejev drevored 4. Novo mesto.

ZAHVALE

ZAHVALA Ob tragični smrti pokojnega STANETA AVGUSTINA iz Straže se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti mu darovali cvetje in nam izrazili sožalje. Posebna zahvala kolektivni Novomeški straži za lepo organizirano pogrebno govorilnico. Poslovilne besede in godbi za odigrane žalostinke. Zaljubljeni: stari, brat, sestre in otroci.

GIBANJE PREBIVALSTVA

Novo Mesto V času od 21. do 28. 9. je bilo rojenih 13 deklet in 13 deklet. Porokili so se: Jozef Tršinar, delavec, in Marija Cimpr, učiteljica, oba iz Jurne vasi, Jozef Klobočar, pismonoša, in Ana Kuločar, mehanik iz Borčevega, in Ana Pobrva, skladiščnica iz Borčeve vasi, Viktor Šlakovec, trgovski pomočnik iz Žilovega sela, in Marija Košmerlj, delavka iz Vel. Slatnika, Marjan Ilar mizar-ski pomočnik z Vrha pri Ljubnem, in Jozefa Sever, delavka iz Brlene vasi, Franc Turk, trgovski poslovodja iz Velenja, in Frančiška Prežeren, uslužbenka iz Smolenje vasi.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Anko Hudak, ženo posestnika iz Brezice, je podri voz, ko se je peljal s kolesom. Pokoškovala si je desno ramo glavno in celjast. Valči Vindišman, hčerka poslovodje iz Stranske vasi, je padla s kolesa in se poškodovala. Ivan Čimermančič, ključavničar iz Gor. Težke, Novde, je pri delu poškodoval prvi desne roke. Alojz Smolč, rudar iz Salke vasi, se je s sekuro usekal v levo koleno. Avgust Genc, delavec s Kacjega potoka je padel z voza in si poškodoval glavo. Jozef Čampelj, sin posessnika z Lazine, je padel pod voz in si poškodoval levo ramo. Ivanka Ročevar, delavka iz Budganje vasi, je pri delu padla in si poškodovala levo nogo. Janez Pajek, posestnik iz Vel. Duli, je padel pod voz in si poškodoval desno ramo glavno in uho. Milana Kuralin, šoferju z Ratača, je padel na prvi leve roke sod in mu ga poškodoval.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Marija Radel, gospodinja iz Dol. Leskovec, si je pri padcu zlomila levo nogo. Jakob Strukelj, delavec iz Globokoga, je pri padcu z voza dobil notranje poškodbe. Anko Cvetko, upokojenec iz Globokoga, je padel pod voz in dobil huje poškodbe. Jozef Drnovšek, oseb. upokojenec iz Podzvrha si je pri padcu s senika poškodoval prsni koš.

MALO OGLASI

Prodaj ali zamenjam za tekstilne črke nov radijski aparat — g. Rancija, Naslov v upravi Dol. lista (943-59). Zakonca brez otrok nudita nagrado za soto v mestu, Naslov v upravi lista (942-59). Lovel, postoj. Prodaj lovskega psa braka jacobčica z rodovniškim, dobro očno, odlični gonil. Naslov v upravi lista (941-59). Kupim železno pečilo »gašperček« dobro ohranjen. Naslov v upravi lista (940-59). Zelo poceni prodam spalnico zard. selitve. Polize se v Regerci vasi 7. p. Smihel. Prodaj za stavbne parcele v Gornji vasi gozdno parcelo v Rasm. in gozdno parcelo v Globokolu. Grobovčev Franc, Cesta hercevoj 49. Novo mesto. Prodaj motorno kolo Tomos-Puch 175, lepo uvoženo. Ogled od 17. ure dalje. Bogomir Hofbauer, Silek trg 30 pri Trebnjem. Radijski aparat Kosmaj, tip 1947, prodaj »jugotankin«, Sevnica, najboljšemu ponudniku. Prednost pri nakupu imajo »gospodarske organizacije in družbene pravne osebe. Ponudbe sprejemamo 8 dni po objavi oglasa.

Novomeška kronika

● Pošta se bo preselila — ne sicer se takoj, po 29. novembru 1960 pa bo poslovala v lastni moderni zgradbi, ki so jo te dni začeli graditi v bližini stavbe OLO in komande garnizona. Na prostoru sedanje pošte je baje po urbaništem načrtu predviden sodobni kulturni dom. Upajmo, da bomo se mi doživeli odprto-rnitveno predstavo v njem.

● Vsi okrajni uradi, ki sedaj gostujejo v raznih stavbah, se bodo kmalu preselili v stavbo OLO, ki je z nadzidavanega nadstropja pridobila 19 pisarniških prostorov. Kljub temu bo Okrajna uprava za gozdarstvo ostala še nadalje pod lastno streho. Okrajna uprava za ceste pa bo končno dobila spodobnejše prostore kot sosed gozdne uprave. No-

Razstavo, ki je bila prirejena ob zaključku tečaja, si je ogledalo več kot 500 ljudi. Semčičke so zelo hvaljevalne voditeljici tečaja in tudi predstavnstvu tvrde Singer v Ljubljani ter želijo, da bi v januarju in februarju 1960 priredila še en tečaj, ki bi ga lahko obiskale tudi semške gospodinjke in dekleta, ki se poletnega tečaja niso mogle udeležiti, ker so bile preveč zaposlene.

Franc Derganc

● Na novomeškem živilskem trgu smo v ponedeljek zabeležili take cene: sadje: jabolka 40-50 din/kg, brusnice 80 din/kg, breskve 80 din/kg, slive 30 din/kg, grozdje 100 din/kg. Zelenjava: kroknik špinacea 20 din, glavica zelene solate 20-30 dinarjev, zelje 25 din/kg, kroknik motovilica 30 din, korenje po dva din komadi, šopek peteršilja 10 din. Za jajca so zahtevale ženske 24 din, za par piščancev 600 din, za kokoš 750 din, za skodelico smetane 50 din ter za siričke 5 din komad. Primerjajmo te cene s cenami ostalih slovenskih mest pa bomo ugotovili, da je novomeški živilski trg še vedno najdražji.

● Prodajalno mleka na Glavnem trgu so pričeli preurejati, ne da bi prej pomislili na potrošnike. »Začasno« so jih preselili v Zabjo vas. Od treh variant za ureditev nove prodajalne je končno zmagala tretja. Zdjaj bodo uredili sodobno prodajalno in mlečno restavracijo. Še prej so razpravljali o tem, ali naj zgradijo sodobno prodajalno v priležni in v prvem nadstropju »mesing bar«. Prostorji nekdanje prodajalne, ki so jih pričeli preurejati pred dvema mese-

vost na okraju: hišnika bodo zamenjali vratarji, ki bodo strankam dajali pojasnila in jih napotili v pravi urad, da ne bodo ljudje zaman pritiskali kljuk na napačnih vratih.

● Novo trgovino in otroški vrtec je te dni začela graditi občina nasproti Vandotove hiše v Kandiji. Konec jeseni bo stavba pod streho, spomladi pa bo popolnoma dograjena. Tako bo ugodno stanovanecem iz naselja blokov, ki so pred leti predlagali to gradnjo na zboru volivcev.

● Na novomeškem živilskem trgu smo v ponedeljek zabeležili take cene: sadje: jabolka 40-50 din/kg, brusnice 80 din/kg, breskve 80 din/kg, slive 30 din/kg, grozdje 100 din/kg. Zelenjava: kroknik špinacea 20 din, glavica zelene solate 20-30 dinarjev, zelje 25 din/kg, kroknik motovilica 30 din, korenje po dva din komadi, šopek peteršilja 10 din. Za jajca so zahtevale ženske 24 din, za par piščancev 600 din, za kokoš 750 din, za skodelico smetane 50 din ter za siričke 5 din komad. Primerjajmo te cene s cenami ostalih slovenskih mest pa bomo ugotovili, da je novomeški živilski trg še vedno najdražji.

● Prodajalno mleka na Glavnem trgu so pričeli preurejati, ne da bi prej pomislili na potrošnike. »Začasno« so jih preselili v Zabjo vas. Od treh variant za ureditev nove prodajalne je končno zmagala tretja. Zdjaj bodo uredili sodobno prodajalno in mlečno restavracijo. Še prej so razpravljali o tem, ali naj zgradijo sodobno prodajalno v priležni in v prvem nadstropju »mesing bar«. Prostorji nekdanje prodajalne, ki so jih pričeli preurejati pred dvema mese-

● Prodajalno mleka na Glavnem trgu so pričeli preurejati, ne da bi prej pomislili na potrošnike. »Začasno« so jih preselili v Zabjo vas. Od treh variant za ureditev nove prodajalne je končno zmagala tretja. Zdjaj bodo uredili sodobno prodajalno in mlečno restavracijo. Še prej so razpravljali o tem, ali naj zgradijo sodobno prodajalno v priležni in v prvem nadstropju »mesing bar«. Prostorji nekdanje prodajalne, ki so jih pričeli preurejati pred dvema mese-

cema, strme zdaj ko slepečo oko na Glavni trg. Družine številnih zaposlenih gospodinj ostajajo brez mleka. Prej so kupile mleko mimogrede, ali za trenutek zapustile službo, v Zabjo vas je daleč, mleko pa je moč dobiti le do 11 ure dopoldan. Načrte za ureditev nove prodajalne še pripravljajo...

● Najpoznejše do srede oktobra se bo podjelo »Knjižotika« skeljo, iz kleti pod Studijsko knjižnico v nove prostore v nekdanji Pavčičevi pekarni. Nabavili bodo nove stroje in nato prevzemali tudi kvalitnejša tiskarska dela. Razmišljajo o oddelku za kartonožar, ki bi zadostil lokalnim potrebam. Podjetju so doslej povzročali največ težav slabi stroji in majhna zaloga črk. Nove prostore so uredili s svojimi sredstvi in z najetim posojilom. Tudi vse t. sakrske delavce, ki mladim podjetju delajo, so vzgajili sami.

● Gibanje prebivalstva v preteklem tednu: Rodile so: Vera Cukon iz Glavnega trga 23 — deklko, Julka Ferlinčev iz Kettejevega drevoreda 4 — deklko, Mari Dragović iz Kristanove 2 — deklko, Vera Sinkovec iz Slakovke 6 — deklka, Silva Znidaršič iz Slakovke 4 — deklko.

● Poroke: Ivan Smajdek, vodovodni instalater, in Ana Pavlin, delavka, oba iz Novega mesta. Jozef Košelj, delavec iz Vel. Brusnice, in Jozefa Bukovec, delavka iz Novega mesta.

Pričakujejo, da bo znanši pridelek sladkorne pese v Vojvodini letos 150 tisoč vagonov kar je znatno več kot predaniškim. Ko je bil pridelek največji. Na hektar bodo pridelali 3,5 do 4 vagonov sladkorne pese. Vse sladkorne tovarne na teritoriju mednarodne vrbasa, so že začele predelovati sladkorno peso.

Nov uspeh Pleničarja

Knjigovodstvo in kader

Pred dnevi je Društvo knjigovodij Novo mesto razpisalo sodelovanje s programom Okrajnega zavoda za izobraževanje odraslih začetniški knjigovodski tečaj, ki bo predvidoma trajal 2 meseca. Po že uspešnih dveh tečajih — začetniškem in nadaljevalnem — je tako društvo uspelo vzgojiti nekaj omenjen knjigovodskih moči, ki že uveljavljajo svoje znanje v gospodarskih organizacijah. Zanimivo je, da se je želja po knjigovodskem znanju pojavila pri delavcih v proizvodnji in pri zasebnih gospodinjih in da so prav ti, z največjo skrbnostjo sledili predavateljem, zaradi česar seveda uspeh ni izostal.

Po dobrih izkušnjah je društvo sklenilo organizirati vsako leto dva tečaja, začetniškega in nadaljevalnega — višje stopnje; tako bo navezalo na knjigovodsko stroko čimveč ljudi, da bo končno odpadla vsaka trditelj, češ absolutni ekonomskih srednjih šol odhajajo le v komercialo.

Knjigovodstvo je prav za prav ena najzanimivejših panog. Ne nemo spremljanje gospodarskega razvoja družbe in sprememb v razvoju sistema ter dejstvo, da mora prav knjigovodja, ki ga je družba postavila za svojega neposrednega kontrolorja, materialno in moralno zastopati interese podjetja in družbe, vse to človeka

nehote sili k izpopolnjevanju znanja in s tem k bistritvi in razširitvi lastnega umskega obzorja. Pravilno vodenje poslovnih knjig v gospodarskih organizacijah da družbi na razpolago sistemski pokazatelj o dvigu in padcu proizvodnje, o dvigu ali padcu storilnosti, z eno besedo o uspehu ali neuspehu poslovanja. Te in take pokazatelje znati v gospodarskih organizacijah najti in jih vskladiti z zakonitimi predpisi,

to je želja vsakega tečajnika, ki se vpiše v knjigovodski tečaj. Sprito velikega zanimanja za knjigovodske tečaje je letos Društvo organiziralo poseben tečaj v Crnomlju, v teku pa je organizacija začetniškega tečaja tudi v Brezicah.

Po uspehih na zaključnih izpitih slušateljev prvih dveh tečajev je pričakovati dober uspeh tudi v zdaj razpisnem tečaju, ki se bo pričel 1. oktobra.

Zanimivo je, da so pogrebci, ki so zasipavali grob, našli v izkopani jami zlati zaiskonski prstan pokojnirove žene, ki je umrla pred 35 leti. Prstan je še vedno kakor nov, hrani pa ga sedaj pokojnikov sin, kot dragoceni spominček na mater, ki jo je komaj poznal.

Križajevemu Nacetu naj bo lahka domača zemljica, ki jo je kot zavedni Slovenec vedno ljubil — družini in sorodnikom pa iskreno sožalje.

Jože Šketa

»Naslednje leto je spet povpraševal po enakih pišci. Menda zato, ker se močno smarnico da bolj »žegnati« kot pristno vino? Tako smo razkrili skrivnost, za katero misli Frenk da je še vedno samo njegova in »birtova«. Pa ne da bi kdo enako poskušal in me potlej, če se mešična smarnica in tepkova ne bo obnesla, klical na odgovornosti! Tudi tisti, ki so odgovorni, da nadzirajo uresničevanje vinskega zakona, naj nikar ne hodijo okrog mene, ker jim ne bom povedal nič več, kot sem tu zapisal!

Mislil sem že, da je konec zanimivega pomenka, ki je šla zelenaka spet od ust do ust in še bolj razvezala še tako zgovorne jezike. Razgovor se je dotaknil mešetarja — v mirenski dolini ga preveč dobro poznajo, da bi ga bilo treba imenovati —, za katerega so z ukinitvijo sejmov nastopili hudi časi. O tem je tečila beseda nekako takole:

»Z mešetarjenjem je sedaj konec, kajne?« je postaršan kmet, z zelenim klobukom na glavi, obrnil razgovor: »Meni je vseeno,« je poudaril kmet z zelenko v roki, »z mešetarjenjem se nisem nikoli ukvarjal. Glede sejmov pa pravim tako: tisto, kar priredim vsako leto, bom že kako vnovčil. Če sem lahko doslej prodajal zadrugi, bom pa še naprej...«

Pomenek med kmeti mi je predstavil mešetarja, ki si je ustvaril sloves izredno sposobnega »barantavca« Zadržuje, da pride zraven, kjer se dela kupčija, pa sta prodajalec in kupec že ob tisočaka. Le kdo bi se upal upreti nenapisanemu zakonu? Mnogi kmetje so prepričani, da prisotnost mešetarja koristi obema: prodajalcu dviguje ceno, kupcu pa jo znižuje. Malokdo pa ve, da je mešetar največkrat v dogovoru z obema strankama, z vsakim posebej.

»Zadnjič je zahteval od Neže, naj mu da tisočak. Nekaj časa se je upirala, češ da je bil komaj zraven pri kupčiji in ji ni nič pomagal. Potem pa ji je zagrozil, da ji bo drugič pokvaril kupčijo in da ga bo pomnila do smrti. Kaj je hotela, reva, dala mu je denar...«

»Pa mu je vendarle odklenalo. Radoveden sem, kakšen posel si bo sedaj izbral...«

»Eh, vraga mu je odklenalo. Bo že spet kako obšel zakon. Mešetarjenje mu je zlezlo preveč v kri, da bi ga opustil...«

Tako je tekel zanimiv razgovor, v tem ko je »dolenec« že zavozil na sevnisko postajo. Bilo mi je kar žal, ker smo prispeli tako hitro na cilj, kajti ne primeri se vsak dan, da ti nekdo dobesedno narekuje sestavek, kakor so ga meni sopotniki iz mirenske doline.

F. S.

Absolventi višjega knjigovodskega tečaja

Z oglasi v domačem časniku podpirate njegovo finančno podlago.

Odkrit razgovor

Tako je beseda nanesla na pišajo. Najprej se »skritizirali« šišensko vino, nato pa so govorili, kaj vse točijo v domačih gostinlah.

»Ljudje nimajo več nobenega okusa. Slabše vino jim boš dal na mizo, bolj bodo zadovoljni...«

To je dalo povod za pripovedovanje o vino-gradniku, ki že vsa leta po vojni prodaja gostilničarju navadno samorodnico, pomešano s tepkovcem in pobarvano z rdečim vinom.

»K Frenku, saj ga poznate, je nekdo prišel birt, češ: Najboljšega mi boš dal. Najprej sta poskusila pristnega, pa se nista mogla pogoditi za ceno. Gostilničar pa se je povrh še kremžil, da je pišaja premalo močna in brez prave arome. Frenka je to seveda prizadelo. Že je mislil birta odsloviti, ko se mu je tedaj posvetilo v glavi.

»Veš kaj,« mu je dejal, »še imam enega, pa bo najbrž predrag zate.« In je pokazal na velik sod, ki ga je bil jeseni napolnil s šmarnico, pomešano s tepkovcem, zaradi okusa, in pobarvano z rdečim vinom.

»No, daj natočil!« je silil gostilničar v Frenka, ker se je bal, da bi se mu izmuznila ugodna prilika za nakup dobre pišaje. Ko je naposled dvignil poln kozarec proti svetlobi, je pokimal, češ — barva je dobra. Nato je naredil požirek, malo pomlskal z jezikom, očitačo pogledal Frenka in ga vprašal: »Po čem?«

»Sta se pogodila?« nista mogla sopotnika premagati zvedavosti.

»I, kaj pa,« je nadaljeval kmečki pripovednik, »še isti dan ga je Frenk odpeljal v dolino.«

»Pa ni nihče uganil, da je šmarnica?«

»Vsi so ga na vse pretege hvalili, le neki dobrovoljček je nekdo dejal: »Vraga, saj vendar pijemo navadno šmarnico! Pa se držite, da ste strokovnjaki za vina! Figo, pa ne strokovnjaki!«

»Kaj pa birt?«

LADO
SMREKAR

Pesnikov obisk

Pretekli teden je obiskal do-
lenjske kraje slovenski pesnik
dr. Alojzij Gradnik. Obšel je raz-
ne kraje na Dolenjskem in ob-
čudoval njih lepote. Videi je
Otočec z njegovimi odsevi, ki
se konjajo v zeleni gladini Kr-
ke, obiskal je tišino v pleters-
kem samostanu, obiskal parti-
zanske grobove nad njim, sedel
v Recljevo gostilno in v Sentjerne-
ju, kjer ga je navdušila pred-
vsem pristna domačnost, se vo-
zil s čolnom okoli Kostanjevice,
ki tako prijetno leži pod zarde-
vajočimi gorjanskimi hostami,
obiskal Podbočje in tamka snu-
jočega slikarja Zorana Didka,
(ki pa ga žal ni bilo doma, zato
pa smo si ogledali platno, na
katerem pravkar nastaja nova
umetnina), hodil med dolenj-
skimi polji, s katerih kmetje že
pospravljajo jesenske pridelke,
doživljal gorjanske bajke na
Polomu, videi kostanjevski
grad, ki ga zdaj obnavlja Zavod
za varstvo kulturnih spomeni-
kov in ga je pravkar prevzela
občina v svojo upravo, se spre-
hajal ob bregovih Krke in Stu-
dene. Kamorkoli je prišel, po-
vsod je odkril kaj novega, kaj
zastirga vsakdanjim očem, po-
vsod se je znova in znova na-
vduševal. Srečal se je z ljudmi
in se razgovarjal z njimi. V Ko-
stanjevič je dvakrat bral svo-
ja dela, s katerimi se je uvrstil
med znamenite jugoslovanske
pesnike, saj obsega njegovo živ-
ljenjsko delo z raznimi ponati-
si vred nad osemdeset knjig.
Povsod je bil živahen in kar
mladostno razgiban, čeravno
smo 3. avgusta praznovali nje-
govo 77-letnico. Spremljala ga je
njegova soproga Francka, pri-
družil pa se mu je ta ali oni
kulturni ali javni delavec, ki ga
je prišel obiskat.

Mnogo prijetnih in nepozab-
nih ur smo doživeli v teh dneh.

Pogovarjali smo se o knjigah,
slikah in kipih, o glasbi in etno-
grafiji, o gledališču in o naši
domači ter evropski umetnosti
sploh. Včasih smo poslušali kon-
certe s plošč. Pesnik sam je ve-

Pesnik dr. Alojzij Gradnik na vrtu kostanjevške šole (Foto: Lojze Štih)

liko prebiral najnovejšo knjigo,
revije in liste. Izrazil je poseb-
no veselje, ko smo mu povedali,
kako je razširjen domači Do-
lenjski list, saj je tudi iz tega
razvidno, da naši ljudje radi
beró. Najnovejši tehnični uspeh
— pristanek rakete na Mesecu
— je kajpak zasakal pogovor
tudi na tehniko in na uganjanja,
kaj vse lahko prinese človeštvu
razvoj moderne znanosti.

Vreme je bilo lepo in vsepo-
vsod je bilo čutili zoročo do-
lenjsko jesen v vsem tistem ne-

popisnem barvnem razkošju, ki
tako čudovito odseva iz zelene
gladine Krke.

«Otočec je bajka», je izjavil.
Saj ga je kar dvakrat obiskal.

«Pleterje je bajka» je neka-

družina. Bilj smo na travniku,
Pokrajina, ki jo je ponoči opral
dež, je bila čista — Cankar bi
rekel umita in počesana. Tam v
ozadju so se svetilkale Jablan-
ce, rojstni kraj Jurčičevega oče-
ta, na desni pa Slinovce, rojstna
vas Jakčeve matere.

«Ali ste že kdaj prej obiskali
Dolenjsko?», sem vprašal pesni-
ka, ki je gledal v ravnino pod
nami.

«Dolenjske ne vidim zdaj
prvič. Pač pa lahko rečem, ko
sem jo videl prvič, da sem
jo samo mimogrede. Šele zdaj,
pri obisku raznih krajev v oko-
lici Kostanjevice in Sentjerne-
ja ter Gorjancev, so se mi od-
krile vse njene lepote, ki jih
površno oko komaj opazi. Privi-
krat sem spoznal Dolenjsko, ko
sem kot sedmošolec goriške
gimnazije o velikih počitnicah
napravil dvajsetdnevno potova-
nje po Goriški in Kranjski de-
želi v družbi svojega sošolca
Franceta Gruntarja, nečaka
znanega notarja Gruntarja, Gre-
goričevega prijatelja. Z njim
sem odpotoval z vlakom iz Se-
žane do Ljubljane, od tu pa do
Krškega in potem peš do Ko-
stanjevice, Sentjerneja, Novega
mesta in Trebnjega in zopet z
vlakom v Ljubljano, Kranj, na
Bled, v Kranjsko goro in čez
Vršč v Trento in po Soški do-
lini v Gorico. Čeprav le mimo-
grede, sem vendar že ob tem
prvem obisku Dolenjske dojel
vse lepote njenih valovitih gri-
čev, sadovnjakov in vinogra-
dov, spominjajočih me naših
domačih Brd, in predvsem ves
čar tihe, otožne in temnozelen-
e Krke, ob kateri mi je že takrat
zazvenela pesem, ki vam je
bržčas znana. Prevzela me je
takrat Dolenjska ne samo s svo-
jimi naravnimi čarji. Skoraj ob
slehernem koraku so me spre-
mljali literarni in zgodovinski
spomini: Jurij Kozjak, Deset brat,
Kloštrski žolnir, Tihotapci, itd.,
pa Tavčarjevi fevdalci na Oto-
ku in Strugi. Ob pogledu na
Gorjance, so oživele pred mo-
jim očmi osebe iz bajk in po-
vesti Janeza Trdine. Tudi njega
sem videl v neki gostilni v
Kandiji, sedečega v senči ko-
stanjev. Kakor sem vam že po-
vedal, se je tisto moje prvo stu-
dentovsko potovanje končalo z
obiskom Gorenjske in Julijskih
Alp.

ko ponovil, ko se je še in še
oziral na globel, v kateri veli-
častno in skromno stoji tih sa-
mostan.

Iz Zagreba je prišel pesnik
Dubravko Ivančan. Sedel smo
pri Recljevih. Nad mizo je ve-
lika podoba Šubičevega Prešer-
na.

«Slovenci ste nekaj posebn-
ga, celo v gostilnah imate na
steni slike velikih mož. Svoje-
vrsten ponos je to, ugaja mi-
Gradnik se je nasmehnil.

«Da, vidite, to je dežela Jane-
zeza Trdine, po teh gostilnah se
je ustavljal in prisluškoval
ljudski govoric!»

«Lepi kraji so tod in premalo
jih poznamo, treba jih bo po-
pularizirati v turističnem smi-
slu, zakaj v tem pogledu imajo
gotovo lepo bodočnost.»

«Si smo na Slinovce. Spotoma
smo si ogledali imenitno Turn-
herjevo zbirko kitajskih umet-
nin, ki jo je skozi vojne čase
tako zvesto očuvala Zibertova

Ob pogledu na Gorjance in
oživele pred mojimi očmi osebe
iz bajk in povesli Janeza
Trdine, ki sem ga videl v
neki gostilni v Kandiji, sede-
čega v senči Kostanjev.

Kostanjevica,
18. IX. 1959

Lojze Štih

Odlomek iz vtisov o Dolenjski, ki jih je napisal pesnik
dr. Gradnik

Pogovor je tekel dalje in nek-
do ga je vprašal, katera pokra-
jina mu je takrat najbolj uga-
jala. Pesnik je po svoji navad-
pomislil in rekel:

«Če naj vam odgovorim, ka-
tera pokrajina mi je ostala te-
daj v prijetnem spominu, Do-
lenjska ali Gorenjska, vam mo-
ram iskreno priznati, da je to
bila Dolenjska, in sicer prav za-
voljo njenih intimnih naravnih
lepote, ki se mojemu duševnemu
razpoloženju bolj prilagajajo ka-
kor trdo veličastje gorenjskih
gora.»

Toda odgovoru je spet sledila
radovednost.

«Kaj mislite o naši sedanj-
Dolenjski in zlasti o njenem na-
daljnjem turističnem razvoju?»

«Mislim, da bo nova avtom-
obilska cesta iz Ljubljane do Za-
greba znatno povečala možnost
turizma, ako se bodo uredile
oziroma asfaltirale tudi stran-
ske ceste, ki vežejo avto ceste
s posameznimi kraji. Tu mislim
n. pr. na Sentjerne kot zvezo
za Pletanje, Kostanjevico z nje-
nimi znamenitostmi, festivali,
in mislim na dohod na Gorjan-
ce, kakor tudi na cestišča, ki
omogočajo dostope do termalnih
kopalnic, ki jih je na Dolenj-
skem precej.»

«Res je, kraje je treba nare-
diti dostopne in jih navezati na
glavno prometno vreteno,» je
menil nekdo v družbi.

Pesnik pa je nadaljeval:

«Poleg samostana Pletanje, ki
je, lahko rečem edinstven v Ev-
ropi in zato vreden največjega
zanimanja, sta me prevzela naj-
bolj Kostanjevica in grad Oto-
čec. Presenetila me je tudi le-
pota Gorjancev s čudovitimi

Prva operacija raka v Jugoslaviji

Znani ilirski pesnik Stanko
Vraz je bil zaljubljen v Sa-
mboško Ljubico Kantilo.
Nji je posvetil tudi svojo zbir-
ko »Djulanije«. Tako je njeno
me preslo v književnost, naj-
novejšo raziskavo pa so od-
krile, da tudi v — medicino.
Kajti Ljubica, ki je dala to-
liko navdihov pesniku Vrazu,
je prva oseba, ki je bila na
področju Jugoslavije operira-
na na raku.

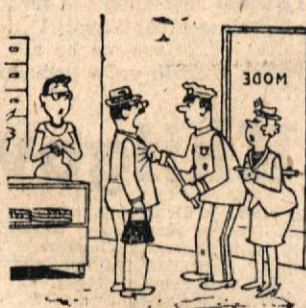
Leta 1842 je Ljubica hudo
zbolela in se iz Ljubljane vr-
nila v rodni Samobor, da v
domači hiši preživi svoje zad-
nje dneve. Trije samoborski
zdravniki so poskusili rešiti
Ljubico. V skrajno težkih in
primitivnih pogojih so je ope-
rirali, vendar orezane oseba iz
je Ljubica kmalu umrla.

Tiskarna za slepe

Prvo tiskarno za slepe je
osnoval v Jugoslaviji takoj po
prvi svetovni vojni Veljko Ra-
madanovič v Zavodu slepih v
Zemunu.

V istem času se je bila za-
čela tudi edinstvena akcija
ljublanske profesorice Minke
Skabernetove, ki naj bi omi-
lila pomanjkanje knjig za sle-
pe. Pod njenim vodstvom se
je takrat usposobil nekaj
skupin žena za ročno prepis-
vanje tekstov, namenjenih
slepih. To težko in delikatno
delo so žene opravljale pro-
stovoljno. V tej akciji so pre-
pisale okrog 130.000 stran
teksta, oziroma 2110 knjig za
knjižnice slepih.

JVOZENI HUMOR

— Da, gospod stražnik, jaz sem
ji izrgal torbico! Toda z vso
pravico! Sem njen mož, ona pa
je preveč zapravljala!

Ne jezite se,
če o vaših uspehih,
načrtih in težavah
še nismo poročali —
raje nam pišite pismo
in povejte,
kako živite pri vas!

V kosmatem objemu

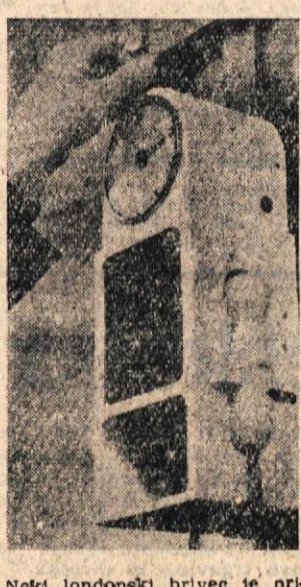
V gozdu Kremenjaku, ki je le 15 minut oddaljen od
Orlake (blizu kraja Sela-Sumberk), sta 9. septembra po-
poldne lovila Ferdo Zupančič in Mirko Barle iz Sel pri
Semberku. Menila sta, da bosta imela opravka z divjimi
prašiči. Barle je s psom odšel v goščavo, od koder je pri-
hajalo živalsko godrnjanje, ki sta ga zamenjala s prašič-
jim glasom. Zupančič je čakal tovariša na prehodu, menil
da bo pes prašiče splašil in pognal v tek. Medvedka, ki
je začutila preganjalca, je odstopala z dvema mladčema
proti Zupančiču, ki je zagledal žival na tri metre. Lovci
se ni mogli umakniti, ker ga je medvedka silovito napadla.
Kar naenkrat je bila lovčeva glava v objemu medvedkinih
šap in tudi željst. V pretresljivem položaju je Zupančič
rešilo zgolj srečno naključje. Barletov pes je divje zalajal
nad medvedjim mladčem, samica se je ustrašila in šla za
psom in svojim naraščajem. Ko je Mirko Barle prišel na
kraj nesreče, je našel tovariša z delno skalpirano glavo
(odrtim lasiščem); takoj mu je nudil prvo pomoč, vendar
je moral napadeni lovca še isto noč v ljubljansko bolniš-
nico, kjer se je zdravil 8 dni.

Medvedka se je zatem ponovno pojavila na njhval,
kjer dela škodo v koruzi. Ferdo Zupančič je bil že drugi,
ki ga je medvedka napadla. Lovci menijo, da jo bo treba
ustreliš, sicer bo še naprej strahovala prebivalstvo.

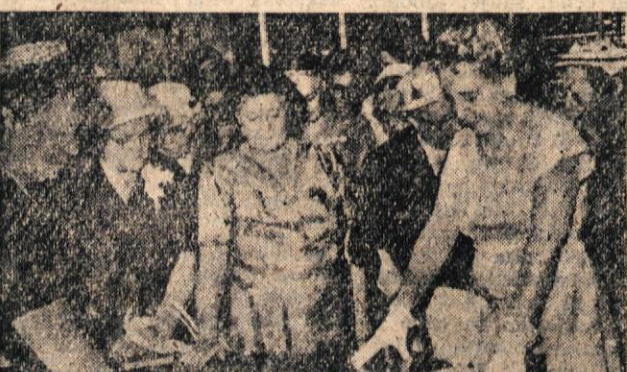
Milan Senica

Zoro je ime lepemu ameri-
škemu jzbecu na gornji sliki,
ki pobira sladkorčke iz avto-
mata po načelu »Da-dam, Zi-
valica ima komaj tri mesece,
nabavil pa jo je lastnik neke
brivnice Riggeway v Topeki,
Kansas, ZDA, da mu privla-
lja in kratkčasno goste. Ti radi
mečejo nekaj novcev v avto-
mat, na vse ostalo pa misli
Zoro sam, kot je videti na
sliki.

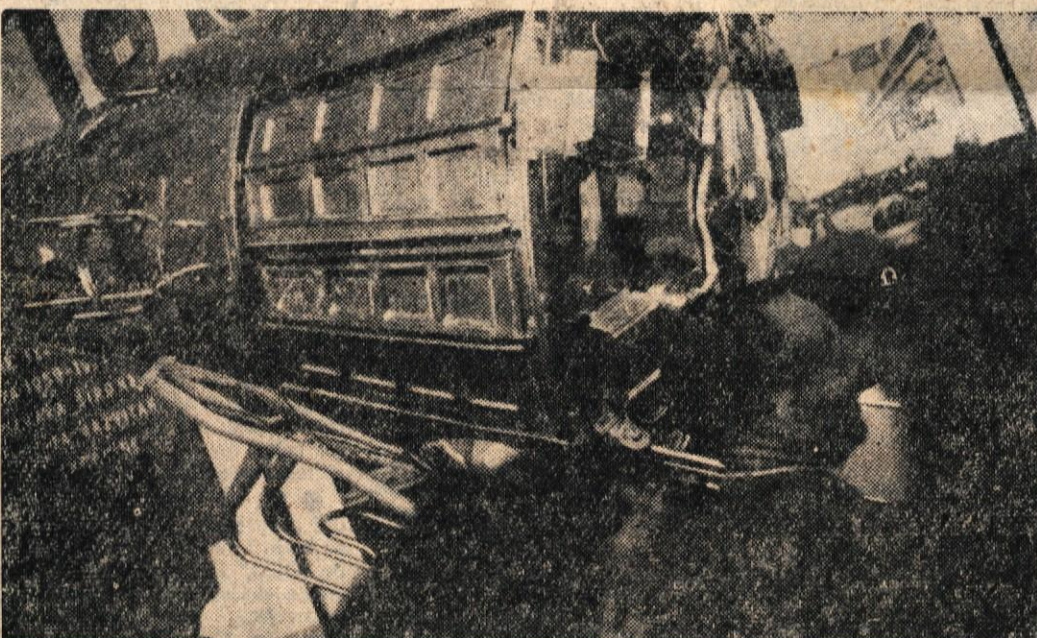
Neki londonski brivec je pri-
šel na izvirno misel: pred svo-
jo delavnico je na pročelju
obesil posebne avtomate z
električnimi brivskimi aparati
in vgrajenimi zrcali. Za nekaj
šillingov se lahko mimoidoči
v nekaj minutah obrijejo, kadar
je brivnica zaprta.

Prvič v zgodovini države Oklahoma v ZDA so te dni v
njej dovolili točenje alkoholnih pijač. Tisti trenutek, ko je v
državi začel veljati zakon o odpravi prohibicije, je bilo po
vsod dežel, odprtih kar 500 lokalov za prodajo alkoholnih pijač.
Mnogi so se oddahnil — posebno pijanci, ki so morali poprej
na vsak vstop v posebne države ZDA, kjer je bila prohibicija
že zdavnaj odpravljena. Najbolj prizadete pa so bile seveda
predstavnice Abstinence lige, ki so takoj prešle v ofenzivno
taktiko, so imele prvo protestno sejo, na kateri so za začetek
molile k bogu za pomoč, kot jih vidimo na gornji sliki.

Na sliki je Patricia Watson, 30-letna učiteljica iz Londona,
s svojim »Romeom«, ki ga je spoznala med turističnim biva-
njem v Italiji. Italijani so postali že takoj nevarni posebej
angleškim turistkam, da so v Londonu iznašli posebno zavo-
vanje in ga imenovali »Polica Romeo«. Viskina: do 2 milijona
Namet: okoliščina za primer pretrgane zaroke. Pravilo, da
se kar obnese in prenekaletni prevarani zarocene se je po-
lašil z dvema milijonoma. Zadeva ima torej tudi svojo šaljivo
plat, vendar pa je primer gornje učiteljice presegel to mejo:
ko je odkrila, da je njen Romeo poročen in oče petih otrok,
je bila v šoku. Zaradi zaroke je namreč ob odobranju svoje
družine bila priprava na poroko.

Okoli modela sovjetskega »SPUTNIKA« je bilo na zagrebškem veljašnjem vedno kot v čebel-
njaku: vsak si je hotel ogledati čudo moderne tehnike od blizu (Foto: Jože Primo)

Rojstvo elektrike na meji gozdov

Tam, kjer se začno gozdovi,
ki obsegajo precejšen del Do-
lenjske in se preko Krke na-
daljujejo v Kočevski Rog, stoji
majhna elektrarna Luknja.
Leži blizu poti, ki vodi k po-
znani izletniški točki — k Fra-
ti. Temenica pride tu že tret-
jič na dan. Do elektrarne pride
prek jez, ki ustavlja del
vode in jo usmerja v zapor-
nico, kjer pada na turbino in
žene generator. Tako je človek
tu ujel delček naravne ener-
gije.

Te majhne vode Temenice
so dolgo pomagale ljudem v
Novem mestu. Sicer moramo
takoj napisati tudi to, da da-
nes elektrarna ni več tako po-
membna kot nekoč. S kolosi
Mariborskega otoka je sploh
ne moremo primerjati. Toda
kljub temu je elektrarna še
vedno v teku. Noč in dan. Le
v nedeljo se odpočije za uro
ali dve in takrat ji skrbne ro-
ke uslužbenec očistijo in na-
mažejo stroje, da bo lahko
spet teden dni spremljala
Temenico v električno ener-
gijo. In tako gre naprej. Že
leta in leta...

Zmogljivost te elektrarne je
3000 voltov. Takšno je pov-
prečje, ki pa je zelo spremen-
ljivo. Lepega dne prirumna na
dan voda in nekaj časa elek-
trarna dela z vso zmogljivost-
jo. To je v spomladanskem in
jesenskem času. Julija in av-
gusta pa so vode bolj skrom-
ne. In ravno zaradi tega so
hoteli pred drugo svetovno

vojno elektrarno prestaviti
malo nižje. Temenica namreč
ne privre vsa na dan ob pr-
vem izviru. Manjši izvir so
tudi nekaj desetnih metrov niž-
je od glavnega izvira. Zajeti
so hoteli tudi tiste izvire, toda
prišla je druga poplava — voj-
na in zaustavila delo. In ne
samo to. Vojna je pripeljala s
seboj tudi zelene vojake, ki so
se vgrizli v mlino nasproti
elektrarni in jo stražili. Zase-
de so postavili tudi v vasi Su-
hor, ne daleč stran. Uslužbe-
nec Jože Cesar, ki dela v tej
elektrarni že 12 let, se še do-
bro spominja tistih dni. Doma
je iz Suhorja.

«Da, večkrat je prav poka-
lo... pove. Naši so jih več-
krat napadli, toda do večjega
spopada tu ni nikoli prišlo...»

V izveleku mestnega arhiva
ki ga hrani direktor ELES —
Novo mesto tovariš Pirnat
piše, da je Josip Kosiček iz
Novega mesta sezidal tam
kjer je sedaj mlin, elektrarno
Josip Kosiček je bil nekaj ča-
sa tudi lastnik gradu. Tega je
pozneje prodal Vinku Bonu iz
Krškega, ki je napravil jez pri
elektrarni.

Spominjam se še tistih dni.
Siar sem bil 8 ali 10 let. Tak-
rat so zidali to elektrarno. Če
bi takrat vedeli, da je nekaj
izvirnov še tu nižje, bi bila
zmogljivost elektrarne gotovo
večja. Sedaj pa to seveda ni-
ma več smisla... Da, takrat so
vode večkrat nagajale. Spo-

minjam se še, ko se je stari
jez zrušil. Potem so zgradili
tega novega.

O tistih dneh, ko so še kot
otroci hodili v jamo pri gradu,
ve veliko povedati.

«Ampak do konca nismo šli

nikoli. Ball smo se tiste črne
lunke... Ne, ljudi iz gradu
se več ne spominjam. Že ta-
krat, ko sem bil še otrok, je
bil grad že zapuščen. Nekaj
časa je v njem živel neki čev-
ljar, prav čuden človek. Red-

ko se je prikazal ven. Ljudje
so se že takrat ogibali gradu.
Govorili so, da ima ta čevljar
nekak čuden stroj. Pozneje pa
se je izvedelo, da je bila tisto
le valilnica na petrolej. To je
bil najbrže njegov izum. Valil
je piščeta... V tistih dneh
grad ni imel več oken. Tudi
vrata so ljudje že odnesli...

«Imate elektrarno radi...»,
ga vprašam in takoj vidim, da
je bilo to vprašanje odveč. So-
bica s pisalo mizo in genera-
torjem, z velikim jermonom,
ki prenaša vrtenje iz Franci-
sove turbine na generator, je
res vzorno snažna. Stroji se
vetijo kot da bi bili prine-
šeni sem šele pred nekaj leti.

Danes je Luknja priljublj-
na izletniška točka s svojo
elektrarno, gradom, ribogojni-
co, in skrivnostno temno Te-
menico. Knjiga vtisov, ki je
v elektrarni, je polna navdu-
šenja nad lepo okolico pred-
vsem pa se obiskovalci nav-
dušujejo nad zanimivo elek-
trarno. Na primer: «Ogledali
smo si naprave elektrarne, da
bi teoretično znanje v šoli ne
ostalo samo na papirju» — ne-
ki razred novomeškega učite-
lišča. In podobne izjave naj-
leš po vsej knjigi. Dijaki šol
se lahko tu vidijo že nekaj
več, kar se nauče v skrom-
nem fizikalnem laboratoriju v
šoli, otroci osnovnošolski pa
lahko tu vidijo rojstvo skriv-
nostne sile — elektrike

Lukenski grad v prejšnjem stoletju

(bd)